

Sakari Kumpula

**OSKEYHTIÖN SUKUPOLVENVAIHDOS PERINTÖVEROTUKSESSA –
KUOLINPESÄN OSAKKAIDEN VAIHTOEHDOT**

Opinnäytetyö

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Liiketalouden koulutusohjelma

Kevät 2007

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma
Tekijä(t) Sakari Kumpula	
Työn nimi Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos perintöverotuksessa – kuolinpesän osakkaiden vaihtoehdot	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Taloushallinto	Ohjaaja(t) Jaana Lappalainen ja Matti Haataja
	Toimeksiantaja
Aika Kevät 2007	Sivumäärä ja liitteet 50
<p>Tutkimukseni tavoitteena oli käsitellä osakeyhtiön sukupolvenvaihdosta perintöverotuksen näkökulmasta. Tarkoituksena oli selvittää, mitä eri vaihtoehtoja kuolinpesän osakkailla on tehdä perityillä osakkeilla tilanteessa, jossa kuolinpesä omistaa 50 % osakeyhtiön osakkeista. Tutkimuksessani pyrin vastaamaan kysymykseen, millä tavalla perijöiden verovaikutukset minimoitaisiin.</p> <p>Tutkimusnäkökulmina olivat omistajanvaihdos yhtiön kannalta, yhtiön omistajien kannalta, yrityksen verotus sekä omistajien verotus ja verohuojennusten käyttömahdollisuus eri tilanteissa. Työssä rajattiin kaikista vaihtoehdoista pois leski ja ostajaa on käsitelty vain omien osakkeiden hankinnan osalta, kun ostajana on osakeyhtiö. Muissa kohdin ostajan verotusta ei ole käsitelty lainkaan.</p> <p>Tutkimukseni oli kaksiosainen. Teoriaosassa käsiteltiin yrityksen arvonmäärittystä perintöverotuksessa ja kuolinpesän osakkaiden eri vaihtoehtoja. Käytännössä perillisillä on käytettävissään kaksi eri vaihtoehtoa: yritystoiminnan jatkaminen perittävillä osakkeilla tai osakkeiden myynti.</p> <p>Empiirinen osuus oli tapaustutkimus osakeyhtiöstä, jonka osakkeista kuolinpesä omistaa 50 %. Osakeyhtiöstä käytettiin nimeä Yritys Oy. Kuolinpesän osakkaina ovat perinnönsaajat A, B ja C sekä leski. Tavoitteena oli löytää verotuksellisesti järkevä ratkaisu yhtiön toiminnan ja perillisten kannalta. Osakeyhtiön kannalta eri vaihtoehdoilla ei ole eroa, koska kysymyksessä ei ole yli 50 %:n luovutus. Perillisten verovaikutus minimoituu, jos he jatkavat yritystoimintaa perittävillä osakkeilla.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Sukupolvenvaihdos, perintöverotus, perintöverohuojennus, käypä arvo, vertailuarvo
Säilytyspaikka	☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun Kaktus-tietokanta ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Business	Degree Programme Business Administration
Author(s) Sakari Kumpula	
Title Change of Generation in a Corporation - Alternatives for the Distributees of a Death Estate Concerning Inheritance Taxation	
Optional Professional Studies Accounting	Instructor(s) Jaana Lappalainen and Matti Haataja
	Commissioned by
Date Spring 2007	Total Number of Pages and Appendices 50
<p>The aim of this study was to handle the change of generation in a corporation from the point of view of inheritance taxation. The idea was to find the different alternatives which the distributees of a death estate have concerning the inherited stock the situation being that the estate owns 50% of the corporation's stock. The main objective of the study was to answer the following question: how could the heirs minimize the effects of taxation.</p> <p>There were a few perspectives of the study: the change of ownership from the corporation owners' point of view, the taxation of the corporation and its owners and the possibility to have tax relief in different situations. The widow was restricted from all alternatives. The buyer has been handled only concerning acquisition of own stock when corporation is the buyer. In other cases the purchaser's taxation is not dealt with at all.</p> <p>This study includes two parts. The issues handled in the theory part include the valuation of the company's assets in the inheritance taxation and the different alternatives for the distributees of the death estate. In actual practise the heirs have two choices: to continue the entrepreneurial activity with the inherited stock or to sell the stock.</p> <p>The empirical part was a case study of a corporation where the estate owns 50% of its stock. The corporation was called Yritys Oy. The shareholders of the estate are heirs A, B and C and the widow. The aim was to find a fiscally reasonable solution for the heirs and for the company's operations. There is no difference in the alternatives from the corporation's point of view because in the current case the transfer of stock is not more than 50%. The heirs' effects of taxation are minimized if they continue entrepreneurial activity by inherited stock.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	Change of generation, inheritance taxation, inheritance tax relief, current value, comparative value
Deposited at	☒ Kaktus Database at Kajaani University of Applied Sciences ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

Opinnäytetyö on tehty toimeksiantona eräälle kuolinpesälle. Kiitän kuolinpesän osakkaita heidän tarjoamastaan opinnäytetyön aiheesta ja yhteistyöstä opinnäytetyön tekemisessä.

Haluan kiittää ohjaajiani kauppatieteen maisteri Jaana Lappalaista ja oikeustieteen kandidaatti Matti Haatajaa saamastani tuesta ja työhöni liittyvistä rakentavista palautteista. Kiitän myös Tero ja Teemu Heikkistä heiltä saamastani palautteesta opinnäytetyön teorian osalta.

Erityiset kiitokset kuuluvat vaimolleni Marille ja lapsilleni Luukakselle ja Eeditille heidän antamastaan kannustuksesta ja työrauhasta tämän opinnäytetyön tekemisen aikana.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OSAKKEIDEN ARVOSTAMINEN	3
2.1 Käyvän arvon määrittäminen perintöverotuksessa	5
2.1.1 Substanssiarvo	5
2.1.2 Tuottoarvo	6
2.2 Vertailuarvo varallisuusverotuksen mukaan	8
2.2.1 Nettovarallisuuslaskelmassa huomioitavat varat ja niiden arvostus	9
2.2.2 Nettovarallisuuslaskelmassa huomioitavat velat ja niiden arvostus	10
2.3 Vertailuarvo varojen arvostuslain mukaan	11
3 KUOLINPESÄN OSAKKAIDEN VAIHTOEHDOT	13
3.1 Yleistä perintöverotuksesta	13
3.2 Sukupolvenvaihdon huojentaminen perintö- ja lahjaverotuksessa	14
3.2.1 Veron määrää koskeva huojennus	15
3.2.2 Veron maksuaikaa koskeva huojennus	18
3.2.3 Verotuksen toimittamisen lykkääminen	19
3.2.4 Huojennusten menettäminen ja jatkoluovutuksesta tehtävä ilmoitus	19
3.3 Toiminnan jatkaminen jakamattoman kuolinpesän lukuun	20
3.4 Osakkeiden myynti	22
3.4.1 Kaupan sisällön selvittäminen – due diligence	22
3.4.2 Myyjän verotus	23
3.4.3 Vahvistetut tappiot ja yhtiöveron hyvitykset	25
3.5 Lahjanluontoinen kauppa	26
3.6 Omistusmuutos omia osakkeita hankkimalla	27
3.6.1 Omien osakkeiden hankinnan ehdot	27
3.6.2 Omien osakkeiden hankinnan menettely	28
3.6.3 Yhtiön hallinnassa olevat omat osakkeet	29
3.6.4 Omien osakkeiden mitätöinti	30
3.6.5 Omien osakkeiden luovuttaminen edelleen	30
3.6.6 Omien osakkeiden verotuskysymyksiä osakkaan verotuksessa	31
3.6.7 Omien osakkeiden hankkimisen verovaikutukset yhtiön verotuksessa	32
3.6.8 Varainsiirtoverotus omia osakkeita hankittaessa	33

3.6.9 Lahjaverotus omia osakkeita hankittaessa	33
4 KUOLINPESÄ OSAKKEENOMISTAJANA YRITYS OY:SSÄ	35
4.1 Yritys Oy:n käyvän arvon määrittäminen perintöverotuksessa	35
4.1.1 Substanssiarvon laskeminen	35
4.1.2 Tuottoarvon laskeminen	37
4.1.3 Käypä arvo perintöverotuksessa	37
4.2 Varallisuusveroarvon laskeminen	38
4.3 Veron määrää koskevan sukupolvenvaihdoshuojennuksen laskeminen	40
4.4 Veron maksuaikaa koskeva huojennus	43
4.5 Kuolinpesän jakamattomuus	44
4.6 Osakkeiden myynti ja lahjanluontoinen kauppa	44
4.7 Omien osakkeiden hankinta	46
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	47
LÄHTEET	50

1 JOHDANTO

Yritysten sukupolvenvaihdoksen suunnitteluun liittyy monia eri näkökulmia. Asiaa täytyy suunnitella yhtiön, jatkajan ja omistajien kannalta. Verotus on keskeinen asia eri vaihtoehtoja pohdittaessa. Suuret ikäpolvet ovat jäämässä eläkkeelle ja heidän perustamansa yritykset tarvitsevat jatkajia. Sukupolvenvaihdos käsitteenä mielletään yleensä perheyrityksiin, joissa yritys vähitellen tai kerralla siirretään jatkajalle. Sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa joko suunnitelmallisesti luopujan elinaikana tai se siirtyy hänen kuoltuaan toimintaa jatkavalle perilliselle. Nykyisin kaikille yrityksille ei välttämättä löydy jatkajaa perhepiiristä, joten samasta asiasta puhutaan myös nimellä yrittäjäpolvenvaihdos.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitä eri vaihtoehtoja kuolinpesän osakkailla on käytettävissä, kun he saavat perintönä osakeyhtiön osakkeita. Tilannetta rajattiin siten, että kuolinpesä omistaa 50 %:a osakeyhtiön osakkeista. Tutkimuksessa pyritään vastaamaan kysymykseen, millä tavalla perijöiden verovaikutukset voidaan minimoida.

Tutkimuksen teoriajakso ”Osakkeiden arvostaminen” pohjautuu Ulla Lipposen tekemään pro gradu työhön ”Perheyrietyksen osakkeiden arvostus sukupolvenvaihdoksessa”, joka on julkaistu Edilexin asiantuntijakirjoituksena. Aikaisempia tutkimuksia perintöverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennuksista ei ole tehty. Sukupolvenvaihdoksista on tehty todella paljon eri tutkimuksia, mutta ei sellaista, jossa olisi käsitelty asiaa kuolinpesän osakkaiden kannalta.

Tutkimusnäkökulmina ovat omistajanvaihdos yhtiön kannalta, yhtiön omistajien kannalta, yrityksen verotus sekä omistajien verotus ja verohuojennusten käyttömahdollisuus eri tilanteissa. Työssä on kaikista vaihtoehdoista rajattu pois leski ja ostajaa on käsitelty vain omien osakkeiden hankinnan osalta, kun ostajana on osakeyhtiö. Muissa kohdin ostajan verotusta ei ole käsitelty lainkaan.

Tutkimus on kaksiosainen. Se käsittää teoreettisen osan, jonka ensimmäisessä teoriakappaleessa käydään läpi yrityksen arvostaminen ja vertailuarvon määrittäminen perintöverotuksessa. Molempia arvoja tarvitaan laskettaessa perintöverotuksessa maksuunpantavan veron määrää. Toisessa teoriakappaleessa tarkasteltiin kuolinpesän osakkaiden eri vaihtoehtoja. Käytännössä on käytettävissä kaksi eri vaihtoehtoa, joko yritystoiminnan jatkaminen perittävillä osakkeilla tai osakkeiden myynti. Molemmat vaihtoehdot jakautuvat vielä kahteen vaihtoehtoiseen tapaan. Yritystoimintaa voidaan jatkaa joko siten, että toimintaa jatkavat perilli-

set saavat perintöosana osakeyhtiön osakkeita, tai siten että toimintaa jatketaan jakamattomana kuolinpesänä. Perintöveroa voidaan huoventaa sekä maksuunpanoa että maksuaikaa koskevalla huoventuksella. Molemmat huoventukset voidaan menettää. Kuolinpesän osakkaat voivat myös myydä osakkeet ennen perintöveron toimittamista tai perintöveron toimitamisen jälkeen. Jos perijät aikovat myydä osakkeet, heidän ei kannata pyytää perintöverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennusta.

Empiirinen osuus on tapaustutkimus osakeyhtiöstä, jonka osakkeista kuolinpesä omistaa 50 %. Osakeyhtiöstä käytetään nimeä Yritys Oy. Kuolinpesän osakkaina ovat perinnönsaajat A, B ja C sekä leski. Tavoitteena oli löytää verotuksellisesti järkevä ratkaisu yhtiön toiminnan ja perillisten kannalta. Osakeyhtiön kannalta eri vaihtoehdoilla ei ole eroa, koska kysymyksessä ei ole yli 50 %:n luovutus. Perillisten verovaikutus minimoituu, jos he jatkavat yritystoimintaa perittäville osakkeilla.

2 OSAKKEIDEN ARVOSTAMINEN

Laskettaessa perintöverotuksessa maksuun pantavan veron määrää yritykselle tai sen osalle on määritettävä vakiintuneen verotuskäytännön mukaan **käypä arvo** ja **vertailuarvo**. Molemmilla arvoilla on oma käyttötarkoituksensa. Käypää arvoa käytetään perityn omaisuuden arvon määrittämiseksi ja vertailuarvoa perintöveron sukupolvenvaihdoshuojennuksen laskennassa. Käyvällä arvolla tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa riippumattomien osapuolten välillä. Perinnön vertailuarvo saadaan, kun peritty yritysomaisuus arvostetaan määrään, joka vastaa 40 %:a arvostuslain mukaisesta arvosta. Käytännössä tilanteissa, jotka tapahtuvat vuonna 2007 ja sen jälkeen, tarvitaan tätä uutta lakia. Aikaisemmin vertailuarvo saatiin, kun peritty yritysomaisuus arvostettiin määrään, joka vastasi 40 %:a yritysvarallisuuden varallisuusverolain mukaisesta arvosta. Huojennettavan perintöveron määrä on vertailuarvosta lasketun veron ja käyvää arvosta lasketun veron erotus. (Kukkonen 2004, 570; Verohallitus 2004, 13.)

Taulukossa 1 on pääpiirteissään vertailtu, minkälaisia arvostusperiaatteita sovelletaan taseen eriin käyvän arvon laskennassa ja varallisuusverolain mukaista arvoa laskettaessa. Kun omaisuuserä arvostetaan käypään arvoonsa, arvostuksessa noudatetaan jäljempänä kohdassa 2.1 esitettyjä periaatteita. Käypä arvo on yleensä vähintään omaisuuserän tasearvo. (Verohallitus 2004, 13.)

Taulukko 1: Varojen arvostaminen (Verohallitus 2004, 14.)

V a s t a a v a a	Käypä arvo	VVL:n mukainen arvo
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
1. Perustamismenot	Tasearvo	Ei arvoa
2. Tutkimusmenot	Tasearvo	Ei arvoa
3. Kehittämismenot	Tasearvo	Ei arvoa
4. Aineettomat oikeudet	Tasearvo	Tasearvo
5. Liikearvo	Tasearvo	Tasearvo
6. Muut pitkävaikutteiset menot	Tasearvo	Tasearvo, jos aktivoitava
7. Ennakkomaksut	Tasearvo	Tasearvo
II Aineelliset hyödykkeet		
1. Maa- ja vesialueet	Käypä arvo / alueelliset arvostusohjeet	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
2. Rakennukset ja rakennelmat	Käypä arvo/ alueelliset arvostusohjeet	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
3. Koneet ja kalusto	Käypä arvo	Tasearvo
4. Muut aineelliset hyödykkeet	Tasearvo	Tasearvo
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Tasearvo	Tasearvo
III Sijoitukset		
1. Osakkeet ja osuudet	Käypä arvo	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
2. Lainasaamiset	Tasearvo	Tasearvo
3. Omat osakkeet ja osuudet	Ei arvoa	Ei arvoa
B VAIHTUVAT VASTAAVAT	Käypä arvo	VVL:n mukainen arvo
I Vaihto-omaisuus		
1. Arvopaperit ym. (ks. kohta 1.3.3)	Käypä arvo	Tasearvo
2. Muu vaihto-omaisuus	Tasearvo	Tasearvo
II Saamiset	Tasearvo	Tasearvo
III Rahoitusarvopaperit	Käypä arvo	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
IV Rahat ja pankkisaamiset	Tasearvo	Tasearvo
V a s t a t t a v a a		
A OMA PÄÄOMA	Ei arvosteta erikseen	Ei arvosteta erikseen
B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	Ei arvosteta erikseen	Ei arvosteta erikseen
C PAKOLLISET VARAUKSET	Ei arvosteta erikseen	Ei arvosteta erikseen
D VIERAS PÄÄOMA	Tasearvo (-)	Tasearvo (-)

2.1 Käyvän arvon määrittäminen perintöverotuksessa

Pörssiosakkeet

Pörssissä noteerattujen osakkeiden käypä arvo määritellään saantoajankohtana toteutuneiden kauppajen kauppahintojen perusteella. Jos saantopäivänä ei ole toteutuneita kauppajia, arvostus voidaan suorittaa saantopäivää lähinnä toteutuneiden kauppajen tai ostokurssin mukaan. (Verohallitus 2004, 15–16.)

Muut osakkeet

Pienosakeyhtiön osakkeiden käypä arvo määritellään lähtökohtaisesti kyseisen yhtiön osakkeilla tapahtuneiden vertailuluovutusten perusteella. Näitä vertailuluovutuksia ovat normaali-kaupat, osakeannit ja yritysjärjestelyt. Edellytyksenä luovutuksen vertailukelpoisuudelle on se, että luovutus on markkinaehtoinen ja se on tapahtunut riittävän lähellä verovelvollisuuden alkamisajankohtaa. Luovutusta pidetään markkinaehtoisena, jos luovutus on tapahtunut vapaaehtoisesti toisistaan riippumattomien osapuolten välillä markkinaolosuhteissa. Vuodenkin takaista kauppaa voidaan pitää vertailukelpoisena, jos yhtiön toiminnassa tai olosuhteissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Käypä arvo voidaan lähtökohtaisesti määrittää yhdenkin luovutuksen perusteella, jos luovutusta voidaan pitää vertailukelpoisena. (Kukkonen 2004, 571–572; Verohallitus 2004, 16.)

Mikäli vertailukauppoja ei ole käytettävissä, eikä osakkeiden käypää arvoa voida muutoin luotettavasti vahvistaa, määritetään osakkeiden käypä arvo yhtiön korjatun substanssiarvon tai substanssiarvon ja tuottoarvon yhdistelmän mukaan. (Verohallitus 2004, 16; Kukkonen 2004, 571–572.)

2.1.1 Substanssiarvo

Osakeyhtiön substanssiarvo määritetään osakkeiden saantohetkellä yhtiöön kuuluvan omaisuuden perusteella. Nettovarallisuuslaskelmassa varojen ja velkojen arvostamisen lähtökohdaksi otetaan alkamisajankohtaa lähinnä päättyneeltä tilikaudelta vahvistetun taseen mukai-

nen omaisuus. Jos yrityksen viimeisen tilinpäätöksen laatimisen jälkeen yrityksen omaisuus on määrältään tai laadultaan muuttunut muusta syystä kuin normaalista liiketoiminnasta, otetaan muutokset huomioon verotuksessa tasetta oikaisemalla. (Lipponen 2004, 52; Verohallitus 2004, 16.)

Oikaistun taseen varat arvostetaan pääsääntöisesti tasearvoon. Poikkeuksena pääsäännöstä arvostetaan osa varoista kuitenkin käypään arvoon sen ylittäessä tasearvon. Näin menetellään rakennusten ja rakennelmien, maa- ja vesialueiden, osakkeiden ja osuuksien sekä koneiden ja kaluston osalta. Näiden omaisuuserien arvostuksessa noudatetaan virastokohtaisia arvostusohjeita käyvän arvon määrittämisestä perintö- ja lahjaverotuksessa. Verovirastojen ohjeissa on huomioitu alueelliset erityispiirteet. (Lipponen 2004, 52; Verohallitus 2004, 16.)

Esimerkiksi Oulun ja Kainuun veroviraston arvostamisohjeen (2006, 7.) mukaan kiinteä varallisuus arvostetaan ”**Ensisijaisesti** käyvän arvon osoittaa kohteesta vapailla markkinoilla maksettu kauppahinta tai kohteen todelliset rakennus- ja hankintakustannukset lisättynä oman työn arvolla. Tätä perustetta voidaan käyttää, mikäli rakentaminen on tapahtunut tai kohde hankittu alle kaksi vuotta ennen kuolin- tai lahjoitushetkeä.

Mikäli kiinteistö myydään vuoden kuluessa kuolin- tai lahjoitushetken jälkeen, arvostetaan yleensä kiinteistön myyntihinnan suuruiseksi.

Toissijaisena arvostuksen perustana voi olla riippumattoman asiantuntijan esittämä arvio kohteen markkinahinnasta.”

Mikäli edellä mainittuja tietoja ei ole, voidaan käyttää myös muita arvostusperusteita, jotka selviävät eri verovirastojen ohjeista.

Substanssiarvolaskelmassa varojen yhteisarvosta vähennetään taseen mukaisen vieraan pääoman määrä. Yhtiön substanssiarvolaskelma voidaan tehdä taulukon 1 mukaisesti. (Verohallitus 2004, 16.)

2.1.2 Tuottoarvo

Tuottoarvo määritetään vähintään kolmen verovelvollisuuden alkamista edeltävän vuoden keskimääräisen nettotuloksen perusteella. Tuloksia oikaistaan siten, että niistä poistetaan

konserniavustukset ja muut satunnaiset erät sekä poistoeron muutokset ja varaukset. Mikäli tulos on laskettu vuotta pidemmältä tilikaudelta, vuositulokseksi katsotaan 12 kuukauden tulosta vastaava osa. (Kukkonen 2004, 572; Verohallitus 2004, 16.)

Tuottoarvo lasketaan pääomittamalla eli diskonttaamalla yhtiön oikaistujen tulosten keskiarvo tuottovaatimuksen mukaisella korkokannalla. Mikäli muuta selvitystä ei ole käytettävissä, pääomitus- eli diskonttauskorkokannaksi katsotaan vakiintuneen verotuskäytännön mukaan 15 %. (Kukkonen 2004, 572; Verohallitus 2004, 16.)

Mikäli yhtiön tuottoarvo on sen substanssiarvoa suurempi, käypä arvo verotuksessa määritetään tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvon mukaan jakamalla tuottoarvon ja substanssiarvon yhteenlaskettu määrä kahdella. Mutta jos yhtiön tuottoarvo ei ylitä sen substanssiarvoa, yhtiön käypä arvo vahvistetaan substanssiarvon mukaan. (Kukkonen 2004, 572; Verohallitus 2004, 17.)

Tyypillisessä tapauksessa laskelma osakkeen käyvästä arvosta muodostuu seuraavan esimerkitapauksen mukaiseksi. (Verohallitus 2004, 17.)

”Esimerkki

Yhtiön substanssiarvo

varojen käypä arvo yhteensä	1 000 000
velkojen käypä arvo yhteensä	300 000
Substanssiarvo	700 000

Yhtiön tuottoarvo

tilikausi	oikaistu voitto/tappio
2001	70 000
2002	20 000
2003	90 000
yhteensä	180 000

keskiarvo $180\,000/3 = 60\,000$

pääomituskorkokanta 15 %

Tuottoarvo eli tulosten keskiarvo jaettuna pääomituskorkokannalla

$60\,000 : 0,15 = 400\,000$

Koska tuottoarvo on pienempi kuin substanssiarvo, vahvistetaan yhtiön käypä arvo substanssiarvon mukaan 700 000 euroksi. Luovutuksen kohteena olevien osakkeiden käypä arvo on sama osuus yhtiön käyvästä arvosta, kuin osakkeet ovat ulkona olevien osakkeiden lukumäärästä.

luovutettavien osakkeiden lkm 45

ulkona olevien osakkeiden lkm 150

Luovutettavien osakkeiden käypä arvo

$45/150 \cdot 700\,000 = 210\,000$

2.2 Vertailuarvo varallisuusverotuksen mukaan

Yritystoiminnan jatkajalle luovutuksesta aiheutuva verorasitus määräytyy varallisuusverolain mukaisen noteeraamattoman osakkeen verotusarvon mukaan, jos sen soveltaminen ei johda osakkeiden käyvän arvon ylittävään arvoon. Käypä arvo muodostaa varallisuusverotuksessa aina arvostuksen enimmäismäärän. (Lipponen 2004, 32; Verohallitus 2004, 20.)

Sukupolvenvaihdoksessa luovutettavien noteeraamattomien osakkeiden verotusarvo lasketaan yrityksen verovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukaisen tarkistetun **nettovarallisuuden** perusteella. Nettovarallisuus saadaan vähentämällä yhtiön varoista yhtiön velat. Yrityksen kirjanpitosäännösten mukainen tase muodostaa pohjan nettovarallisuuden laskennalle noteeraamattoman osakkeen verotusarvoa määritettäessä. (Lipponen 2004, 32–33.)

Kun yhtiön nettovarallisuus on selvitetty, saadaan noteeraamattoman osakkeen verotusarvo jakamalla nettovarallisuus yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Yhtiön lunastamat ja muutoin hankkimat omat osakkeet jätetään lukuun ottamatta. (Lipponen 2004, 41.)

2.2.1 Nettovarallisuuslaskelmassa huomioitavat varat ja niiden arvostus

Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot

Koneiden, kaluston ja muun irtaimen käyttöomaisuuden arvoksi katsotaan verovuoden päättyessä tuloverotuksessa poistamatta oleva menojäännös. Jos pitkävaikutteisella menolla on varallisuusarvoa, sen arvoksi katsotaan tuloverotuksessa poistamatta oleva osa hankintamenosta. Varallisuusarvoa katsotaan olevan menoilla, jotka on aktivoitava elinkeinoverolain mukaan. (Lipponen 2004, 34; Tomperi 2005, 162.)

Kiinteistöjen, rakennuksien ja rakennelmien arvona pidetään tuloverotuksessa poistamatta olevaa hankintamenoa. Mikäli verotusarvo on hankintamenon poistamatonta osaa suurempi, käytetään sitä kohteen arvona. (Lipponen 2004, 34; Tomperi 2005, 162.)

Maapohjan arvoksi katsotaan joko hankintameno tai sitä suurempi verotusarvo. (Tomperi 2005, 163.)

Arvopapereiden arvoksi katsotaan poistamaton hankintameno tai sitä suurempi verotusarvo. Arvopapereita tarkastellaan kokonaisuutena. (Tomperi 2005, 163.)

Jos yhtiön tilikausi päättyy syyskuun 30 päivänä tai sitä ennen, yhtiön kiinteistön, rakennuksen ja rakennelman verotusarvona sekä arvopapereiden yhteenlaskettuna verotusarvona pidetään verovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden verotusarvoa. (Lipponen 2004, 34.)

Vaihto-omaisuus

VVL:n 13 §:n mukaan ”vaihto-omaisuuden arvoksi katsotaan hankintameno, josta on vähennetty elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 28 §:n 1 momentissa tarkoitettu arvonalentumisvähennys.” Käytännössä vaihto-omaisuuden hankintameno on lähes poikkeuksetta sama kuin sen kirjanpitoarvo taseessa. Taseen kirjanpitoarvoa tarkasteltaessa täytyy kuitenkin huomioida, että vaihto-omaisuuteen kirjattuja ennakkomaksuja käsitellään verotuksessa rahoitusomaisuutena. Taseessa vaihto-omaisuuteen voi sisältyä myös esimerkiksi arvopapereita, jotka verotuksessa arvioidaan yrityksen käyttöomaisuudeksi. (Lipponen 2004, 37.)

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuteen kuuluva saaminen arvostetaan nimellisarvoon ja muu rahoitusomaisuus hankintamenuon, josta on vähennetty EVL:n 17 §:ssä tarkoitettu arvonalentumisvähennys. Epävarmat saamiset arvostetaan kuitenkin niiden todennäköiseen arvoonsa. Laskennallisia verosaamisia ei pidetä yhtiön varoina. (Lipponen 2004, 37–38; Tomperi 2005, 162.)

Ulkomaan raha ja ulkomaan rahan määräiset saamiset arvostetaan verovuoden viimeisen päivän kurssiin. Jos saaminen on sidottu tiettyyn raha-arvoon, se saadaan muuttaa Suomen rahaksi tähän arvoon. (Lipponen 2004, 37; Tomperi 2005, 162.)

2.2.2 Nettovarallisuuslaskelmassa huomioitavat velat ja niiden arvostus

Nettovarallisuuslaskelmassa otetaan velkana huomioon yrityksen taseen vastattaviin vieraaseen pääomaan merkityt erät sekä pääomalaina, jos se on taloudelliselta luonteeltaan vierasta pääomaa. Osa taseen vastattaviin kirjatuista ja sinne kuuluvista vieraan pääoman eristä tulee kuitenkin jättää yrityksen nettovarallisuutta selvitetessä varoista velkoina vähentämättä. Näin menetellään jaksotuseroista johtuvien laskennallisten verovelkojen sekä liittymismaksujen osalta. Lipponen (2004, 39) esimerkin mukaan ”sähkölaitosliikettä harjoittavan yhtiön osakkeiden verotusarvoa vahvistettaessa siirto- ja palautuskelpoisia liittymismaksuja ei ole otettu huomioon vähennyskelpoisena velkana. (Lipponen 2004, 39.)

Taseen vastattaviin vieraaseen pääomaan merkityt erät ja velkana huomioon otettava pääomalaina arvostetaan pääsääntöisesti nimellisarvoon. Jos velka on sidottu indeksiin tai muuhun vertailuperusteeseen, sen arvona pidetään kuitenkin muuttuneen vertailuperusteen mukaista arvoa. Ulkomaanrahan määräisten velkojen arvona voidaan käyttää joko tilinpäätöspäivän kurssin mukaista arvoa, velan syntymispäivän kurssin mukaista arvoa tai sopimusperäisen kurssin mukaista arvoa. Velan syntymispäivän kurssia saadaan kuitenkin käyttää vain silloin, kun velka erääntyy maksettavaksi yhden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua tilinpäätöspäivästä. (Lipponen 2004, 40–41; Penttilä 2003, 225–226.)

2.3 Vertailuarvo varojen arvostuslain mukaan

Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä uutta varojen arvostuslakia (Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 2005/1142) tarkemmin, koska se noudattaa pääosin varallisuusverotuksen mukaista varojen arvostamista ja tämän opinnäytetyön empiriaosuuden kannalta sitä ei tarvita.

Uusi varojen arvostuslaki korvaa varallisuusverolain arvostussäännökset. Uudessa laissa säädetään muun muassa yrityksen nettovarallisuuden laskennasta. Arvostuslain säännökset noudattavat sisällöltään varallisuusverolain vastaavia säännöksiä melko tarkasti, joten mitään merkittäviä muutoksia verovelvollisten kannalta ei tule tapahtumaan. Ainoana suurempana muutoksena uudessa laissa on se, että asunto- ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeille ei sen mukaan lasketa varallisuusveroarvoa vastaavaa arvoa, vaan ne arvostetaan arvostuslain nettovarallisuutta koskevien säännösten mukaisesti. Käytännössä näiden osakkeiden yksinomaisena arvostamisperusteena käytetään verotuksessa poistamatonta hankintamenoa. (Andersson & Linnakangas 2006, 460–461; Nokka & Makkonen 2005, 11)

Lainmuutos saattaa kiristää sellaisten yrittäjien verotusta, jotka omistavat toimitilansa asunto- tai keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön kautta. Varallisuusverolain mukaan asunto- ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeen arvona voitiin käyttää myös verotusarvoa, mikäli se oli hankintamenoa suurempi. Koska uuden lain mukaan osakkeiden arvona käytetään vain poistamatonta hankintamenoa, saattaa se johtaa siihen, että yrityksen nettovarallisuusarvo laskee. Nettovarallisuusarvolla on suora vaikutus yrittäjän verovapaan osingon määrään. Tästä johtuen yrittäjän yhtiöstään verovapaana osinkona nostettavissa olevan osingon määrä saattaa alentua, kuten seuraavalla sivulla olevasta esimerkistä käy ilmi. (Nokka & Makkonen 2005, 11)

Nokan & Makkosen (2005, 12) ”Esimerkki: Vaikutus yrittäjän yhtiöstään nostaman verovapaan osingon määrään.”

Yrjö Yrittäjä Oy:n nettovarallisuus vuonna 2005:		Yrjö Yrittäjä Oy:n nettovarallisuus vuonna 2006:	
Maa- ja vesialueet	70.000	Maa- ja vesialueet	70.000
Rakennukset ja rakennelmat	900.000	Rakennukset ja rakennelmat	900.000
As Oy:n osakkeet (verotusarvo)	800.00	As Oy:n osakkeet (poistamaton hankintameno)	300.00
Koneet ja kalusto	80.000	Koneet ja kalusto	80.000
Muut aineelliset hyödykkeet	20.000	Muut aineelliset hyödykkeet	20.000
Vaihto-omaisuus	130.000	Vaihto-omaisuus	130.000
Rahoitusomaisuus	100.000	Rahoitusomaisuus	100.000
Vieras pääoma	1.100 000	Vieras pääoma	1.100 000
Nettovarallisuus	1.000.000	Nettovarallisuus	500.000
Verovapaan osingon määrä (9 % nettovarallisuudesta, maks. 90.000)		Verovapaan osingon määrä (9 % nettovarallisuudesta, maks. 90.000)	
$1.000.000 \times 9 \% = 90.000$ (ei ylitä maksimia)		$500.000 \times 9 \% = 45.000$ (ei ylitä maksimia)	
Yrjö Yrittäjän yhtiöstään verovapaasti nostaman osingon määrä on 90.000 euroa, eli maksimi verovapaan osingon määrä.		Yrjö Yrittäjän yhtiöstään verovapaasti nostaman osingon määrä laskee lakiuudistuksen jälkeen 45.000 eurolla nettovarallisuuden laskennassa säädetyn muutoksen johdosta!	

Tätä opinnäytetyötä kirjoitettaessa tähän epäkohtaan on kuitenkin puututtu ja lakia ehdoteen muutettavaksi siten, että myös asunto-osakkeille ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeille määritetään verotusarvo. (HE 117/2006.)

3 KUOLINPESÄN OSAKKAIDEN VAIHTOEHDOT

Kuolinpesän osakkailla on eri vaihtoehtoja käytettävissään, pohtiessaan mitä tehdä perinnöksi saaduilla osakkeilla. Jos perilliset jatkavat yritystoimintaa, voidaan jatkaville perillisille jakaa kuolinpesän osakkeet perintöosana tai yritystoimintaa voi jatkaa jakamattoman kuolinpesän kautta. Jos kuolinpesän osakkaista kukaan ei halua jatkaa yritystoimintaa, voidaan osakkeet myydä ulkopuoliselle ostajalle tai osakeyhtiölle (omien osakkeiden hankinta). Tässä teoriajaksossa on selvitetty nämä vaihtoehdot teoriassa.

3.1 Yleistä perintöverotuksesta

Suomessa perintöverotus perustuu perintöosuusverojärjestelmään, jonka mukaan perilliselle tai testamentinsaajalle määrätään vero hänen perintö- tai testamenttiosuutensa perusteella. Perintö- ja lahjaverolain (myöhemmin PerVL) 1:1 §:n mukaan ”**Joka perintönä, testamentilla tai lahjana saa omaisuutta, on velvollinen suorittamaan siitä valtiolle veroa sen mukaan, kuin tässä laissa säädetään.**” (Immonen & Lindgren 2006, 109.)

Perintöveron suoritusvelvollisuus syntyy pääsäännön mukaan sekä perillisen että testamentinsaajan osalta perinnönjättäjän kuolemasta. Perusteeksi perintöverolle pannaan se arvo, mikä omaisuudella on verovelvollisuuden alkaessa. Omaisuuden arvo määrätään siis perinnönjättäjän kuolinhetkellä olleen käyvän arvon mukaan. Siksi osakeyhtiön omistamiseen oikeuttavien osakkeiden arvon laskemisen tulee perustua tilinpäätökseen tai välitilinpäätökseen, joka on tehty mahdollisimman lähellä verovelvollisuuden alkamishetkeä. Omaisuuden arvoa vähennetään siihen kohdistuvat velat. (Immonen & Lindgren 2006, 109–110.)

PerVL 11 §:n mukaan ”**Kuolinpesästä tulevien osuuksien saajat luetaan kolmeen veroluokkaan:**

- I** perinnönjättäjän aviopuoliso, lapsi, aviopuolison lapsi, ottolapsi, isä, äiti, ottovanhemmat ja lapsen tai ottolapsen rintaperillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani, jolle annetaan perintökaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettu avustus;

II perinnönjättäjän veli, sisar ja veli- tai sisarpuoli, veljen, sisaren ja veli- tai sisarpuolen jälkeläinen; sekä

III muut sukulaiset ja vieraat.”

PerVL 14 §:n mukaan ”Perintöveroa maksetaan:

I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan	Veron vakioerä	Vero- %
osuuden arvo,	osuuden alarajan	ylimenevästä
euroa	kohdalla, euroa	osasta
3 400 – 17 000	85	10
17 000 – 50 000	1445	13
50 000 –	5735	16

II veroluokassa asteikon mukainen vero kaksinkertaisena; ja III veroluokassa asteikon mukainen vero kolminkertaisena.”

Perintöverotusta toimitettaessa on pesän varoihin lisättävä ennakkoperinnöksi luettava lahja ja muukin lahja, jonka perinnönjättäjä on antanut perilliselle tai testamentinsaajalle kolmen viimeisen vuoden kuluessa ennen kuolemaansa. Verosta on kuitenkin vähennettävä se lahjavero, joka aiemmista lahjoista on suoritettu. (Immonen & Lindgren 2006, 111; PerVL 16 §.)

3.2 Sukupolvenvaihdoksen huojentaminen perintö- ja lahjaverotuksessa

Sukupolvenvaihdosta voidaan huojentaa veron määrää koskevalla huojennuksella ja veron maksuaikaa koskevalla huojennuksella. Huojennus voidaan myös menettää ja mahdollisesta jatkoluovutuksesta on tehtävä ilmoitus. Verotusta voidaan myös lykätä. Näistä asioista on tässä luvussa omat kappaleensa.

3.2.1 Veron määrää koskeva huojennus

Veron maksuunpantavaa määrää koskevaa huojennusta voidaan soveltaa perintöverotuksessa. Osa verosta voidaan jättää maksuunpanematta, mikäli verovelvollinen on ennen verotuksen toimittamista esittänyt sitä koskevan **pyynnön** verovirastolle. Huojennusta on hyvä pyytää perukirjassa tai sen jättämisen yhteydessä erillisellä liitteellä. Myös myöhempi ilmoitus riittää, kunhan se toimitetaan verottajalle ennen verotuspäätöksen tekemistä. Pyyntö tulee tehdä jokaisen perillisen osalta erikseen. (Immonen & Lindgren 2006, 114–115; Lakari 2005, 26.)

Huojennuksen soveltaminen sukupolvenvaihdoksessa edellyttää PerVL 55 §:n mukaan sitä, että

- ” 1. veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatala, muu yritys tai osa niistä;
2. verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai näin saadussa yrityksessä; ja
3. edellä 1 kohdassa tarkoitettusta maatilasta, muusta yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 850 euroa.”

Yrityksen osalla tarkoitetaan vähintään 10 prosenttia yrityksen omistamiseen oikeuttavista osakkeista tai osuuksista. Tämä 10 prosentin vähimmäisomistusosuus huojennuksen soveltamisedellytyksenä koskee yhtiömuotoisia yrityksiä. (Kiviranta 2004, 217; Lakari 2005, 28.)

Huojennuksen edellytyksenä on, että **verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadussa yrityksessä**. Jatkamisena pidetään henkilökohtaista osallistumista yritystoiminnan johtamiseen yrityksessä. Luovutuksensaajan katsotaan ilman eri selvitystä jatkavan yritystoimintaa huojennussäännöksessä tarkoitettulla tavalla, mikäli luovutuksensaaja työskentelee yhtiön hallituksen varsinaisena jäsenenä tai toimitusjohtajana. Pesän osakkaat voivat jatkaa yritystoimintaa joko yhdessä tai toisistaan erillään, koska jatkaminen arvostellaan erikseen jokaisen verovelvollisen osalta. Yritystoiminnan jatkamisesta on esitettävä selvitys, jotta saadaan selville, kuka tai ketkä ovat jatkajia. (Immonen & Lindgren 2006, 125; Kiviranta 2004, 218–219; Verohallitus 2004, 20)

Mikäli yritystoiminnan jatkaminen viivästyy tilapäisestä syystä, esimerkiksi asevelvollisuuden tai koulutuksen vuoksi, jatkuvuuden katsotaan toteutuvan, jos perillinen tai testamentinsaaja jatkaa toimintaa välittömästi esteen lakattua. Toiminnan ei katsota yleensä jatkuvan, mikäli jatkaja ei ryhdy harjoittamaan yritystoimintaa viimeistään vuoden kuluttua verotuksen toimitamisesta. (Verohallitus 2004, 57.)

Perintöverolain sukupolvenvaihdosta koskevien huojennussäännösten soveltamisen edellytyksenä ei mainita kenelle huojennus voidaan myöntää. Vastikkeettoman saannon saajan perintöverotukseen voidaan soveltaa maksuunpanoa koskevaa huojennusta riippumatta hänen sukulaisuussuhteestaan luovuttajaan. (Immonen & Lindgren 2006, 125.)

Huojennuksen voi saada vain silloin, kun yrityksestä tai sen osasta määrätyn perintöveron suhteellinen osa on suurempi kuin 850 euroa. Suhteellista osuutta laskettaessa on huomioitava velkojen kohdistuminen yritysvarallisuuteen ja muuhun varallisuuteen. Mikäli velkoja ei voida kohdistaa mihinkään tiettyyn varallisuuteen, velat kohdistetaan suhteellisesti kaikkiin varoihin. Immosen ja Lindgrenin (2006, 135) mukaan ”Perintö- ja lahjaverotuksessa sovellettavan I veroluokan mukaan vero määrättäisiin 850 euron suuruisena sellaisen yrityksen tai sen osan vastikkeettomasta saannosta, jonka käypä arvo on 11 050 euroa. Muissa veroluokissa jo huomattavasti pienemmät arvot johtavat perintö- ja lahjaveron määräämiseen vähimmäismäärän 850 euron suuruisena.” (Immonen & Lindgren 2006, 135.)

Maksuunpanematta jätettävän veron osan laskemiseksi perintöverosta vähennetään vero, joka perintöosuudesta tai lahjasta olisi määrättävä, jos osakeyhtiön yritysvarallisuus arvostettaisiin määrään, joka vastaa 40 prosenttia verovelvollisuuden alkamista edeltäneeltä vuodelta toimitettavasta tai toimitetussa tuloverotuksessa noudatettavien tai noudatettujen, varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain 4 ja 5 §:n mukaisten perusteiden mukaan lasketusta määrästä. (PerVL 55:2 §.)

Edellä mainitussa muodossa perintöverolakia sovelletaan sukupolvenvaihdoksiin, joiden verovelvollisuus on alkanut 1. päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen. (Immonen & Lindgren 2006, 136.)

Immosen ja Lindgrenin (2006, 137) esimerkki:

”Oletetaan, että poika perii isältään 1 000 000 euron arvoisen yhtiön osakekannan 1.2.2007. Osakekannan arvo on 200 000 euroa, kun arvostusperusteena on ”40 prosenttia verovelvol-

lisuutta edeltäneeltä vuodelta toimitettavasta tai toimitetussa tuloverotuksessa noudatettavien tai noudatettujen varojen arvostamislain 3 ja 4 luvun mukaisten perusteiden mukaisesta määrästä”. Näin saadaan huojennukseksi, kun perintöverotusarvona käypä arvo:

Erotus 1

perintövero 1 000 000 eurosta	157 735 euroa
<u>– perintövero 200 000 eurosta</u>	<u>29 735 euroa</u>
= erotus 1	128 000 euroa

Erotus 2

Perintövero 1 000 000 eurosta	157 735 euroa
–	850 euroa
= erotus 2	156 885 euroa

Erotuksista pienempi vähennetään maksuunpantavasta verosta, jolloin maksuunpantavan veron määräksi saadaan:

perintövero 1 000 000 eurosta	157 735 euroa
<u>– erotuksista pienempi (erotus 1)</u>	<u>128 000 euroa</u>
= maksuunpantava vero	<u>29 735 euroa</u> ”

Voimaantulosäännösten perusteella vuosina 2004–2006 syntyneessä verovelvollisuudessa maksuunpanematta jätettävän veron osan laskemiseksi perintöverosta vähennetään vero, joka perintöosuudesta tai lahjasta olisi määrättävä, jos yritysvarallisuus arvostettaisiin määrään, joka vastaa 40 prosenttia verovelvollisuuden alkamista edeltäneeltä vuodelta toimitetussa varallisuusverotuksessa noudatettujen perusteiden mukaisesta määrästä. (Immonen & Lindgren 2006, 137–138; PerVL 55:2 §.)

Immosen ja Lindgrenin (2006, 142) mukaan ”Huojenuksen myöntäminen johtaa käytännössä siis siihen, että perintö- ja lahjavero määrätään

- a) vuoteen 2003 asti varallisuusverotuksessa käytettävään arvoon
- b) vuosina 2004–2006 40 prosenttiin varallisuusverotuksessa käytettävästä arvosta (sovellettiin 1.1.–30.6.2004 vain verovelvollisen vaatimuksesta, muutoin kuten aiemmin) ja
- c) vuodesta 2007 alkaen 40 prosenttiin varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain 3 ja 4 luvun (osakeyhtiön kohdalla 4 ja 5 §:n) mukaisten perusteiden mukaisesta määrästä.”

3.2.2 Veron maksuaikaa koskeva huojennus

PerVL:n 56 §:n mukaan ”**Jos maatilasta, muusta yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on 1 700 euroa tai enemmän ja jos 55 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainitut edellytykset ovat olemassa, tämän veron osan maksuaikaa pidennetään verovelvollisen ennen verotuksen toimittamista verovirastolle tekemästä pyynnöstä.**

Vero, jonka maksamiseen on myönnetty pidennystä 1 momentin mukaan, kannetaan yhtä suurina, vähintään 850 euron suuruisina vuotuiserinä enintään viiden vuoden aikana sen mukaan kuin valtiovarainministeriön asetuksella tarkemmin säädetään. Pidennetyltä maksuajalta ei peritä korkoa.”

Maksuajan pidennys myönnetään siis verovelvollisen ennen verotuspäätöksen tekemistä esittämästä pyynnöstä, mikäli veronalaiseen perintöön sisältyy yritys tai sen osa ja että verovelvollinen jatkaa perintönä saaduilla varoilla yritystoimintaa perintönä saadussa yrityksessä. Lisäksi yrityksestä tai sen osasta maksuunpantavan perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suuruudeltaan vähintään 1 700 euroa. Perintövero, jonka maksamiseen on myönnetty pidennystä, kannetaan vähintään 850 euron suuruisina vuotuiserinä enintään viiden vuoden aikana. Lykkäys on enimmäispituinen, mikäli vero on vähintään 4 250 euroa. (Immonen & Lindgren 2006, 144–145; Lakari 2005, 26; Puroinen 2005, 606.)

3.2.3 Verotuksen toimittamisen lykkääminen

PerVL 25:3 §:n mukaan ”**Verovirasto voi kuolinpesän osakkaan ennen verotuksen toimittamista tekemästä hakemuksesta lykätä perintöverotuksen toimittamisen määräajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi perukirjan verovirastolle jättämiselle säädetyn ajan päättymisestä, jos hakemuksen tueksi esitetään painavia syitä. Tällaisena syynä on muun muassa pidettävä perinnönjaon toimittamista pesässä, johon sisältyvän maatilán tai muun yrityksen toimintaa jatketaan kuolinpesán tai sen osakkaiden luukuun, kun kysymyksessä ei ole kuolinpesán kokonaisvaroihin nähden vähäinen varallisuuserä.**”

Lain mukaan perintöverotuksen toimittamisen lykkääminen ei liity yksinomaan sukupolvenvaihdon toteuttamiseen. Tyypillinen perintöveron lykkäysperuste kuitenkin on sukupolvenvaihdokseen liittyvien kysymysten ja verohuojennuksen perusteena olevien seikkojen selvittäminen. Hakemuksessa on myös ilmoitettava, että perinnönjako on tarkoitus toimittaa siinä ajassa, joksi lykkäystä on pyydetty. Verotuksen toimittamisen lykkäämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta. (Immonen & Lindgren 2006, 151–152; Verohallitus 2004, 57.)

3.2.4 Huojennusten menettäminen ja jatkoluovutuksesta tehtävä ilmoitus

Maksuunpanematta jätetty vero pannaan maksuun korotettuna 20 prosentilla, jos verovelvollinen luovuttaa pääosan yrityksestä tai sen osasta seuraavan viiden vuoden aikana perintö- ja lahjaverotuksen toimittamispäivästä. Vallitsevan tulkinnan mukaan pääosalla tarkoitetaan yli puolta huojennuksen kohteena olleesta yrityksestä tai sen osasta. Säännöstä sovelletaan vastikkeellisiin ja vastikkeettomiin jatkoluovutuksiin. 20 prosentin veronkorotus on kiinteä, eikä verottajalla ole sen määräämisen tai määrän suhteen harkinnanvaraa. (Immonen & Lindgren 2006, 145; Lakari 2005, 30–31; Puronen 2005, 601; Verohallitus 2004, 22.)

Veron maksuaikaa pidentävä huojennus menetetään, jos yritys tai pääosa siitä luovutetaan ja pidennetyn maksuajan mukaisesti kannettavia eriä on vielä maksamatta. Tällöin kaikki maksamatta olevat maksuerät määrätään kannettavaksi seuraavan maksuerän yhteydessä. (Immonen & Lindgren 2006, 146; Lakari 2005, 30–31; Puronen 2005, 609.)

PerVL 55:5 §:n mukaan ”**Verovelvollisen on tehtävä 4 momentissa tarkoitettua luovutusta koskeva ilmoitus verovirastolle kolmen kuukauden kuluessa omaisuuden luovuttamisesta.**” Ilmoitusvelvollisuus koskee vain niitä tapauksia, joissa on luovutettu huojennuksen kohteena olleesta yritysvarallisuudesta yli puolet viiden vuoden kuluessa verotuksen toimittamisesta. (Immonen & Lindgren 2006, 150.)

3.3 Toiminnan jatkaminen jakamattoman kuolinpesän lukuun

Pesän osakkaat voivat jatkaa yritystoimintaa jakamattomana kuolinpesänä. Perintöveron suorittamisvelvollisuus alkaa siitä huolimatta perinnönjättäjän kuolinhetkellä. Yritysvarallisuuden katsotaan sisältyvän osakkaiden perintöveronalaisiin jäämistöosuuksiin samassa suhteessa kuin heidän osuutensa ovat jäämistön kokonaisarvosta. PerVL 57 §:n mukaan ”**Edellä 55 ja 56 §:ssä tarkoitetaan maatilán tai muun yrityksen osalla myös vähintään yhtä kymmenesosaa maatilán tai yrityksen omistamiseen oikeuttavista osakkeista tai osuuksista.**” Perintöveroa voidaan huojentaa vain jäämistöosuuteen sisältyvän yritysvarallisuuden osalta. (Immonen & Lindgren 2006, 125; Verohallitus 2004, 56.)

Kuolinpesän osakkaiden tulee yhdessä hallita kuolinpesän omaisuutta. Kuolinpesää koskevat päätökset on tehtävä yhdessä, vaikka jonkin osakkaan osuus olisikin pieni, kuten 1/16. Pesän osakkaat voivat yhdessä valtuuttaa jonkun henkilön huolehtimaan pesän asioista. Mikäli perinnönjakoa ei ole tarkoitus toimittaa, kuolinpesän osakkaat voivat tehdä sopimuksen siitä, että pesää ei jaeta toistaiseksi tai tiettyä määräaikaana. Kuolinpesä voidaan jättää jakamatta myös ilman mitään erityistä sopimusta. Pesän yhteishallinnosta ei voi tehdä sopimusta, jos

- pesä on pesänselvittäjän hallittavana
- pesää hallitsee testamentin toimeenpanija, jolla ei ole oikeutta suostua sopimukseen testamentin mukaan.

Osakkaat voivat vapaasti tehdä sopimuksen pesän hallinnosta ja lähtökohtaisesti se koskee kaikkea pesän omaisuutta. Sopimuksen tekeminen on suositeltavaa mahdollisten myöhempien riitaisuuksien välttämiseksi, jos kuolinpesä jätetään jakamatta. (Manninen 2001, 77–78.)

Mannisen (2001, 78) mukaan ”sopimuksessa voidaan sopia esim. seuraavista asioista:

- sopimuksen voimassaoloaika
- kuolinpesän hallintoasioiden hoitaminen
- kuolinpesään kuuluvan omaisuuden käyttäminen
- kuolinpesään kuuluvan omaisuuden vaatimat investoinnit/korjaukset
- mahdolliset korvaukset pesän asioiden hoitamisesta
- kuolinpesän tilinpito ja arkistojen säilyttäminen
- sopimuksen irtisanominen ja irtisanomisaika.”

Jokaisella pesän osakkaalla on **oikeus vaatia pesän jakamista** sen jälkeen kun pesä on selvitetty. Perinnönjako voidaan tehdä kerralla kokonaan tai vain osittain. Osakkaat saavat pääsääntöisesti toimittaa jaon sopimallaan tavalla. Vaikka kuolinpesän osakkaat jakavat kaiken muun kuolinpesän omaisuuden, paitsi kuolinpesälle siirtyneen vainajan liikeomaisuuden, kyseessä on edelleen jakamaton kuolinpesä. (Manninen 2001, 78–79 ja 82.)

Mannisen (2001, 81–82) mukaan ”Jos jakamattoman kuolinpesän osakas myy oman osuutensa kuolinpesästä toiselle pesän osakkaalle ja pesään jää vähintään kaksi osakasta, jakamaton kuolinpesä säilyy edelleen erikseen verotettavana kuolinpesänä kuolinvuoden ja kolme sitä seuraavaa vuotta (KHO 1978 II 614). Jos taas joku kuolinpesän osakkaista myy osuutensa kuolinpesästä ulkopuoliselle lakkaa kuolinpesä olemasta erillinen verotettava ja se muuttuu pelkäksi verotusyhtymäksi eli laskentayksiköksi (KHO 1978 II 614 ja 1977 II 504). Tällöin kuolinpesän tulot ja varallisuus jaetaan verotettaviksi kuolinpesän osakkaille heidän osuuksiensa mukaisessa suhteessa.”

Kuolinpesää verotetaan kuolinvuodelta sekä vainajan että kuolinpesän tulosta. Jos elinkeinotoimintaa jatketaan vielä kuolinvuoden jälkeenkin jakamattomana kuolinpesänä, sitä verotetaan erillisenä verovelvollisena kolmelta kuolinvuotta seuraavalta vuodelta ja sen jälkeen avoimen yhtiön tavoin. (Manninen 2001, 80; Verohallitus 2004, 62.)

3.4 Osakkeiden myynti

Yritystoiminnan jatkaja voi ostaa luopujalta yrityksen omistukseen oikeuttavat osakeyhtiön osakkeet. Osakeyhtiölain 1:4 §:n mukaan ”**Osake voidaan rajoituksitta luovuttaa ja hankkia, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.**” Osakkeenomistaja voi siis luovuttaa osakkeensa kenelle tahansa haluamallaan kaupan ehdoilla. Luovutus-oikeutta on voitu rajoittaa yhtiöjärjestyksessä lunastus- tai suostumuslausekkeella. Yhtiöllä, muilla osakkeenomistajilla tai jollain muulla taholla voi olla oikeus lunastaa ulkopuoliselle ostajalle siirtyvät osakkeet. Yhtiöllä voi olla myös oikeus torjua ostaja siitä syystä, ettei hän täytä osakkeenomistajalta vaadittavia edellytyksiä. Luovuttaja on voinut myös sitoutua olemaan lainkaan luovuttamasta osakkeita tai olemaan luovuttamatta niitä joillekin tietyille ostajatahoille. Tällaisia sopimusehtoja voidaan sisällyttää osakkeenomistajien välisiin osakassopimuksiin. (Immonen & Lindgren 2006, 35–36; Immonen 2006, 40–41.)

3.4.1 Kaupan sisällön selvittäminen – due diligence

Kaupan onnistumisen varmistamiseksi voidaan tehdä kaupan kohteen yksityiskohtainen tarkastus. Yrityskauppakielellä tarkistusta kutsutaan due diligence -selvitykseksi. Ostajan kannalta due diligence (sananmukaisesti ”asianmukainen huolellisuus”) merkitsee huolellista, eri osa-alueisiin ulottuvaa ostokohteen arviointia. Sen avulla voidaan tunnistaa ostajan oikeudelliseen ja taloudelliseen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja niihin liittyvät riskit hallita. Ostaja vastaa huolimattomasta perehtymisestä ostokohteeseen. Ostaja ei yleensä voi vedota myyjältä saamaansa ostokohdetta koskevaan epäedulliseen tietoon, esimerkiksi vaatimalla sillä perusteella kauppahinnan alentamista. (Immonen & Lindgren 2006, 37–38; Immonen 2006, 43–44.)

Myyjälle due diligence -selvitys merkitsee sitoutumista oikeiden ja riittävien tietojen antamiseen ja myös riittävän kuvan saamista ostajan taloudellisesta asemasta sen varmistamiseksi, että ostaja kykenee täyttämään kaupan velvoitteet. (Immonen & Lindgren 2006, 38; Immonen 2006, 44.)

Due diligence -selvityksen tulisi antaa kohdeyrityksestä riittävän kattava ja totuudenmukainen kuva. Tärkeitä selvityskohteita tavallisesti ovat mm. laskentajärjestelmät ja taloushallinto,

taseesta ilmenemättömät riskit, sopimusriskit, yhtiölainsäädäntö, velka- ja muut vastuut, teknologia, immateriaalioikeudet, verotus, rahoitus, operatiivinen toiminta, valmistusprosessi, henkilöstö, yleinen yrityskulttuuri ja ympäristövastuut sekä erilaiset kilpailuoikeudelliset olosuhteet, kuten mahdolliset kartelliriskit. (Immonen & Lindgren 2006, 39; Immonen 2006, 44.)

3.4.2 Myyjän verotus

Osakeyhtiön osakkeita myytäessä myyjää verotetaan luovutusvoitosta, ja vastaavasti tappiosta. Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto on pääsääntöisesti veronalaista pääomatuloa, josta vero määräytyy 28 %:n verokannan mukaan. Luovutusvoiton laskeminen aloitetaan myyntihinnasta. Myyntihinnasta vähennetään kohteen hankintameno. Hankintamenona voidaan vähentää todellinen hankintameno kuluineen ja perusparannusmenoineen tai hankintameno-olettama. (Immonen & Lindgren 2006, 48–49; Lakari 2005, 14.)

Lakarin (2005, 14–15) esimerkin mukaan ”Jos osakeyhtiön osakekanta on myyty esimerkiksi hintaan 100 000 euroa, tulee myyjän selvittää, mitä hän on osakkeistaan aikanaan itse maksanut. Jos myyjä on itse perustanut yhtiön 8000 euron vähimmäispääomalla, on osakkeiden hankintameno 8000 euroa. Mikäli yhtiön osakepääomaa on sittemmin osakeannissa korotettu esimerkiksi 10 000 euron uusmerkinnällä, lisätään uusmerkinnästä maksettu määrä hankintamenoon, jolloin hankintameno on yhteensä 18 000 euroa. Hankintamenona huomioidaan myös voiton hankkimismenot eli esimerkiksi oston ja myyntiin liittyvät kulut. Jos esimerkiksi kauppakirjan laatijalle on maksettu 1000 euron palkkio, voidaan tämäkin summa vähentää myyntihinnasta luovutusvoittolaskelmalla.

Esimerkki luovutusvoiton laskemisesta todellisen hankintamenon mukaan

Myyntihinta	100 000
Alkuperäiset osakkeet	-8 000
Annissa merkityt osakkeet	-10 000
Kulut	<u>-1 000</u>
Voitto	81 000 euroa

Hankintameno-olettama määräytyy kaavamaisena prosenttiosuutena myyntihinnasta. Mikäli kohde on ennen kaupantekoa omistettu alle kymmenen vuoden ajan, on hankintameno-olettamaprosentti 20. Mikäli kaupan kohde on ennen kauppaa omistettu vähintään 10 vuotta, on olettamaprosentti 40.

Esimerkki alle 10 vuotta omistettujen osakkeiden myynnistä

Myyntihinta	100 000
Hankintameno-olettama (20 % 100 000:sta)	<u>-20 000</u>
Voitto	80 000 euroa

Esimerkki vähintään 10 vuotta omistettujen osakkeiden myynnistä

Myyntihinta	100 000
Hankintameno-olettama (40 % 100 000:sta)	<u>-40 000</u>
Voitto	60 000 euroa

Silloin, kun voitto lasketaan hankintameno-olettamaa soveltaen, olettaman katsotaan sisältävän hankintamenon lisäksi myös omaisuuden perusparannusmenot sekä voiton hankkimisesta aiheutuneet muut kulut, kuten osto- ja myyntikulut. Näitä ei voida enää erikseen lisätä hankintameno-olettamaan. Ne voidaan huomioida toteutuneen mukaisina silloin, kun voitto lasketaan todellisen hankintamenon mukaan.”

Kun perittyä omaisuutta myy perintöverojen määräämisen jälkeen, luovutusvoittoa laskettaessa myyntihinnasta saa vähentää joko hankintameno-olettaman tai todellisen hankintamenon. Vastikkeettoman saannon osalta hankintamenona käytetään perintöverotuksessa vahvistettua määrää. Perintönä saatujen osakkeiden omistusaikaan luetaan luovuttajan omistusaikaan lisäksi perinnönjättäjän omistusaika. Jos kuolinpesä myy perintönä satua omaisuutta ennen kuin perintö- tai lahjaveron määrä on määrätty, kannattaa myyntihinta ilmoittaa verottajalle. Tällöin ei synny luovutusvoittoa, koska perintövero määrätään käyvän arvon mukaan. (Immonen & Lindgren 2006, 49; Siikarla 2001, 293; Verohallitus. 2004, 8.)

3.4.3 Vahvistetut tappiot ja yhtiöveron hyvitykset

Omistuskauppa ei ole pelkästään osallisten välinen verotustapahtuma. se voi ulottaa vaikutuksensa myös kaupan kohteena olevaan yhtiöön. Omistusmuutoksia tehtäessä on yleensä tarpeellista huolehtia, että yritykselle verotuksessa vahvistetut tappiot voidaan käyttää hyödyksi. Sama koskee myös yhtiöveron hyvityksiä, jotka voidaan käyttää veron maksuun. Omistusvaihdos tulisi suunnitella niin, että näitä eriä ei menetetä. Muuten järjestely voi olla jatkajan kannalta epätaloudellinen. (Immonen & Lindgren 2006, 68; Immonen 2006, 90.)

Liiketoiminnasta syntyvät tappiot vahvistetaan tulolähteittäin. Tappiot vähennetään verotettavasta tulosta niiden syntymisjärjestyksessä seuraavan 10 verovuoden aikana. Yhtiöveron hyvitys vähennetään syntymisjärjestyksessä tulevilta verovuosilta määräytyistä tuloveroista, enintään 10 verovuodelta. Tappiota ja yhtiöveron hyvityksiä ei vähennetä, mikäli tappiovuoden aikana tai sen jälkeen yli puolet sen osakkeista tai osuuksista on muun saannon kuin perinnön tai testamentin vuoksi vaihtanut omistajaa tai yli puolet sen jäsenistä on vaihtunut. (Immonen & Lindgren 2006, 68; Immonen 2006, 90; Verohallitus 2004, 13.)

Mikäli omistajanvaihdos on sallittua suurempi, voidaan tappioiden ja yhtiöveronhyvitysten käyttämiseen hakea verovirastolta **poikkeuslupa**. Lupa voidaan myöntää **yhtiön** tekemän kirjallisen hakemuksen perusteella, jos se on tarpeen toiminnan jatkamiseksi. Osakkeiden myyjä tai ostaja ei voi tehdä hakemusta omissa nimissään. Verovirasto voi myöntää luvan harkinnanvaraisesti, mutta siihen vaaditaan erityisiä syitä. Lupaa voidaan hakea jo ennen omistajanvaihdosta. Poikkeusluvasta peritään 315 euron suuruinen maksu. (Immonen & Lindgren 2006, 72; Immonen 2006, 95; Verohallitus 2004, 13 ja 66.)

Immosen ja Lindgrenin (2006, 72–73) mukaan ”Lupaa puoltavia syitä ovat käytännössä olleet muun muassa:

- sukupolvenvaihdosluovutukset
- yrityksen myynti työntekijöille
- konsernin sisäiset omistusmuutokset (kotimaiset ja ulkomaiset)
- yrityksen saneerausohjelmiin liittyvät omistusmuutokset

- erityiset työllisyysvaikutukset
- julkisen kaupankäynnin kohteena olevien yhtiöiden omistusmuutokset
- toiminnan laajentaminen yritysostoin
- pörssiin listautumiseen liittyvät järjestelyt.”

3.5 Lahjanluontoinen kauppa

Alihintaisella luovutuksella tarkoitetaan osakkeiden luovutusta, jossa osakkeista suoritettava vastike on niiden käypää arvoa pienempi. Verotuksessa alihintainen luovutus voi johtaa tuloverotuksen ohella lahjaverotukseen. Verotuksessa käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero katsotaan lahjaksi, jos kaupassa maksettu vastike on enintään 75 % luovutuksen kohteen käyvästä arvosta. Eli jos maksettu vastike on yli 75 %, maksetun vastikkeen ja käyvän hinnan erotusta ei katsota lahjaksi. (Immonen & Lindgren 2006, 153; Verohallitus 2004, 15.)

Jos kauppahinta alittaa kaupan kohteen arvon, pidetään kauppaa lahjanluontoisena, mikäli vastike on alle 75 % käyvästä hinnasta. Luovutus on silloin kaupan ja lahjan yhdistelmä. Saannon lahjanluonteisuutta arvioitaessa vastikkeeksi katsotaan kauppahinnan lisäksi myös mm. myyjän yritystoimintaan liittyvät velat, joista ostaja vastaa kaupan jälkeen. (Immonen & Lindgren 2006, 153; Tomperi 2005, 136.)

Tuloverotuksessa luovutusvoittoa laskettaessa saadusta kauppahinnasta vähennetään omaisuuden hankintameno. Lahjanluontoisessa kaupassa luovutus jaetaan maksetun hinnan ja käyvän arvon suhteen perusteella vastikkeelliseen ja vastikkeettomaan osaan. Hankintameno saadaan vähentää alkuperäisen hankintamenon luovutuksen vastikkeellista osaa vastaava osuus. (Immonen & Lindgren 2006, 154.)

Keskeinen kysymys luovutuksensaajan tuloverotuksessa on, miten suureksi hänen hankintameno muostuu, jos hän saa osakkeet alihintaan. Hänen hankintameno luetaan pääsäännön mukaan maksetun vastikkeen ja lahjaksi katsotun erotuksen yhteismäärä, jolloin hankintameno muostuu osakkeiden lahjaverotuksessa vahvistettu käypä arvo. Edellytyksenä tähän on, että hinnoittelupoikkeama on katsottu lahjaksi. Vaikka lahjavero olisi jätetty maksuunpanematta, hankintamenoa laskettaessa lahjan arvo lisätään vastikkeen määrään.

Tästä poiketen, hankintameno lasketaan lahjoittajan hankintamenosta, mikäli lahjansaaja luovuttaa saamansa omaisuuden ennen kuin lahjoituksesta on kulunut vuosi. Sukupolvenvaihdostilanteessa 5 vuoden kuluessa tehtävä jatkoluovutus johtaa lisäksi huojennusten maksuunpanemiseen 20 prosentilla korotettuna. (Immonen & Lindgren 2006, 155.)

3.6 Omistusmuutos omia osakkeita hankkimalla

Kun omistusjärjestely tehdään vastiketta vastaan, jatkajan pitää pystyä rahoittamaan itsenäisesti kauppahinnan maksaminen. Jatkaja ei voi käyttää hyväksi yhtiön varoja velaksi saatuna tai vakuutena käytettäväksi siihen tarkoitukseen, että voisi näiden avulla hankkia yhtiön osakkeita. Säännös koskee ulkopuolisen saamaa rahoitusapua, mutta se ei estä yhtiötä hankkimasta omia osakkeitaan. Kauppahinta maksetaan tällöin kohdeyhtiön varoilla, jolloin jatkajan ei tarvitse hankkia omaa rahoitusta niiden osakkeiden osalta. Välillisesti kysymys onkin jatkajan varallisuudesta, koska kauppahinta maksetaan yhtiön varoilla, mikä vähentää yleensä yhtiön jakokelpoisia varoja kauppahinnan määrään verran. (Immonen & Lindgren 2006, 173.)

3.6.1 Omien osakkeiden hankinnan ehdot

Osakeyhtiö ei saa hankkia kaikkia osakkeitaan. Määrän rajoituksella varmistetaan yhtiökokouksen mahdollisuus toimia. Omien osakkeiden vapaaehtoista hankkimista kutsutaan hankkimiseksi ja osakkeiden hankkimista vastoin omistajan tahtoa lunastamiseksi. Omien osakkeiden hankkiminen yhtiölle on kauppa, jossa ostajana on yhtiö ja myyjänä osakkeenomistaja. Yhtiö voi yleensä maksaa osakkeet vain sellaisilla varoilla, jotka se voisi tuona ajankohtana käyttää voitonjakoon. Hankinnan voi kattaa myös osakepääomalla, mutta silloin täytyy noudattaa osakepääoman alentamista koskevaa menettelyä. (Immonen & Lindgren 2006, 175.)

Sukupolvenvaihdoksessa omien osakkeiden hankkiminen on tavallisesti suunnattua hankkimista, mikä ei tapahdu osakkeenomistajien omistamien osakkeiden suhteessa. Osakeyhtiölain (OYL 15:6 §) mukaan ”**Omia osakkeita voidaan hankkia muuten kuin osakkeenomistajien omistamien osakkeiden suhteessa (suunnattu hankkiminen), jos siihen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Suunnatun hankkimisen hyväksyttävyyttä**

arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota tarjotun vastikkeen ja osakkeen käyvän hinnan suhteeseen. Yhtiökokouksen päätös on tehtävä 5 luvun 27 §:ssä tarkoitetulla määränemmistöllä. Sama koskee hallituksen valtuuttamista sellaiseen hankkimiseen, jossa ei suljeta pois hallituksen oikeutta päättää suunnatusta hankkimisesta.” Jos tarjottu vastike on osakkeen käypää hintaa suurempi, hankinta vaatii erityisiä perusteita. Perusteluvollisuus on yhtiön hallituksella. (Immonen & Lindgren 2006, 176; Immonen 2006, 259.)

3.6.2 Omien osakkeiden hankinnan menettely

Osakkeiden hankkimisesta päättää yhtiökokous. Yhtiökokous voi valtuuttaa hallituksen enintään 18 kuukauden ajaksi päättämään hankinnasta. Kun hallitus tekee hankkimispäätöksen tällaisen valtuutuksen nojalla, omia osakkeita voidaan hankkia ainoastaan vapaalla omalla pääomalla. (Immonen, Lindgren 2006, 176.)

OYL:n (15:7 §) mukaan ”**Hankkimispäätöksessä ja lunastamispäätöksessä on mainittava:**

- 1) onko kysymys hankkimisesta vai lunastamisesta;
- 2) päätöksessä tarkoitettujen osakkeiden lukumäärä tai enimmäismäärä osakelajeittain;
- 3) keneltä osakkeita hankitaan tai lunastetaan ja tarvittaessa se, missä järjestyksessä, sekä suunnatussa hankkimisessa perustelut sille, että suunnattuun hankkimiseen on 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu painava taloudellinen syy;
- 4) aika, jonka kuluessa hankittavat osakkeet on tarjottava yhtiölle, tai päivä, jona osakkeet lunastetaan;
- 5) osakkeista maksettava vastike ja perustelut sen määrittämiselle sekä, jos vastike on muuta omaisuutta kuin rahaa, selvitys tällaisen omaisuuden arvosta;
- 6) vastikkeen maksuaika; sekä
- 7) miten menettely vaikuttaa yhtiön omaan pääomaan.”

3.6.3 Yhtiön hallinnassa olevat omat osakkeet

OYL:n (15:4 §) mukaan ”**Hankitut, lunastetut tai yhtiölle muulla tavalla tulleet omat osakkeet voidaan pitää yhtiöllä, mitätöidä tai luovuttaa edelleen.**” Osakeyhtiön ei tarvitse luopua omista osakkeistaan missään määräajassa. Vanhassa osakeyhtiölaissa omien osakkeiden osalta oli kolmen vuoden määräaika, jonka jälkeen osakkeet piti luovuttaa tai mitätöidä. Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet ovat lepotilassa: niillä ei voi osallistua yhtiökoukseen eikä niitä oteta huomioon, kun pätevän päätöksen syntymiseen vaaditaan kaikkien osakkeenomistajien suostumus. Yhtiön hallussa oleville osakkeille ei jaeta osinkoa eikä niiden nojalla voi käyttää osakkeen tuottamia osakasoikeuksia. Verotuksessa omia osakkeita ei oteta lukuun, kun lasketaan osakkeen matemaattista arvoa. (Immonen & Lindgren 2006, 178.)

Omat osakkeet eivät näy yhtiön taseessa, mutta niistä annetaan yksilöity informaatio toimintakertomuksessa. Toimintakertomuksessa on ilmoitettava osakelajeittain:

- yhtiön hallussa tai panttina olevien osakkeiden kokonaismäärät sekä suhteelliset osuuden kaikista osakkeista ja osakkeiden tuottamista äänistä
- tilikauden aikana yhtiölle tulleet ja pantiksi otetut omat osakkeet sekä niiden luovuttaminen ja mitätöiminen. (Immonen & Lindgren 2006, 178.)

Toimintakertomuksessa on sen lisäksi annettava tilikauden aikana yhtiölle tulleista, pantiksi otetuista, luovutetuista ja mitätöidyistä omista osakkeista seuraavat tiedot:

- miten osakkeet ovat tulleet yhtiölle tai miten osakkeet on luovutettu
- osakkeiden lukumäärä ja suhteellinen osuus kaikista osakkeista
- osakkeista maksettu vastike. (Immonen & Lindgren 2006, 178–179.)

Yhtiön hallussa ja panttina olevat omat osakkeet on ilmoitettava erikseen. Mikäli osakkeita on tullut yhtiön lähipiiriin kuuluvalta henkilöltä tai niitä on luovutettu lähipiiriin kuuluvalla henkilölle, lähipiiriin kuuluva henkilö on mainittava nimeltä. OYL:ssa (8:6.2 §) on rajattu lähipiiri siten, että ”**Yhtiön ja toisen henkilön katsotaan kuuluvan toistensa lähipiiriin, mikäli toinen pystyy käyttämään toiseen nähden määräysvaltaa tai pystyy käyttämään huomattavaa vaikutusvaltaa sen taloutta ja liiketoimintaa koskevassa päätök-**

senteossa.” Lähipiiriin kuuluvat tyypillisesti pääomistajat, yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja sekä heidän lähiomaiset. Lähipiirisuhde tulee ilmoittaa toimintakertomuksessa aina, kun luovuttajan kuuluminen lähipiiriin on kohtuudella selvitettävissä. (Immonen & Lindgren 2006, 179–180.)

3.6.4 Omien osakkeiden mitätöinti

Jos osakeyhtiö päättää mitätöidä sen hallussa olevat omat osakkeet, mitätöimiseen riittää yhtiön hallituksen päätös. Sitä ei tarvitse päättää yhtiökokouksessa, koska mitätöinti ei vaikuta osakepääoman suuruuteen eikä osakkeenomistajien suhteelliseen asemaan. Mitätöiminen on viipymättä ilmoitettava rekisteröitäväksi kaupparekisteriin ja se tulee rekisteröinnin jälkeen voimaan. (Immonen & Lindgren. 2006, 180.)

3.6.5 Omien osakkeiden luovuttaminen edelleen

Jos yhtiö luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeita, luovuttamiseen sovelletaan osakeantia koskevia periaatteita. Menettely on samanlainen kuin uusien osakkeiden annettaessa. Luovuttaminen voi tapahtua normaalina antina tai suunnattuna antina. Normaalisissa osakeannissa noudatetaan vanhojen osakkeenomistajien etuoikeutta saada osakkeita ja suunnatussa annissa poiketaan vanhojen osakkeenomistajien etuoikeudesta. Etuoikeudesta voidaan poiketa, mikäli tähän on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy ja siitä päätetään yhtiökokouksessa määräenemmistö päätöksensä. Päätökseen tarvitaan 2/3 yhtiökokouksessa edustetuista osakkeista ja annetuista äänistä. (Immonen & Lindgren 2006, 160 ja 180.)

Yhtiöllä on velvollisuus luovuttaa omat osakkeet vain silloin, jos osakkeet on hankittu lainvastaisesti. Osakkeet on luovutettava tällaisessa tilanteessa ilman aiheetonta viivytystä, viimeistään vuoden kuluttua saannosta. Luovutus tulee ajoittaa siten, että yhtiölle ei aiheudu siitä tappiota. Henkilöt, jotka päättivät omien osakkeiden lainvastaisesta hankkimisesta, voivat joutua vahingonkorvausvelvollisiksi. Korvausvastuu kattaa tällöin myös mahdolliset luovuttamisesta aiheutuvat tappiot. Jos osakkeita ei ole luovutettu määräajassa, ne on mitätöitävä. (Immonen & Lindgren 2006, 180.)

Yhtiökokouksen päätöksessä osakkeiden luovuttamisesta on mainittava:

1. annettavien osakkeiden lukumäärä osakelajeittain ja se, että luovutetaan yhtiön hallussa olevia osakkeita
2. kenellä on oikeus merkitä osakkeita ja suunnatussa osakeannissa perustelut sille, miksi osakkeenomistajien etuoikeudesta poikkeamiseen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy
3. osakkeen merkintähinta ja perustelut sen määrittämiselle
4. osakkeen maksuaika

Mikäli kaikki merkintään oikeutetut eivät merkitse osakkeitaan osakeannissa päättävässä yhtiökokouksessa, päätöksessä on mainittava lisäksi osakkeiden merkintäaika, sekä normaalissa osakeannissa aika, jona merkintäoikeutta tulee käyttää. (Immonen & Lindgren 2006, 181.)

3.6.6 Omien osakkeiden verotuskysymyksiä osakkaan verotuksessa

Omien osakkeiden hankkiminen ja luovuttaminen vaikuttavat verotuksessa monilla eri tavoin. Osakkeenomistajien luovuttaessa osakkeita yhtiölle vastikkeellisesti, hänelle syntyy veronalaista luovutusvoittoa taikka -tappiota. Verohallituksen ohjeen (2004, 25) mukaan ”Osakeyhtiön hankkiessa osakkeita osakkaalta luovutuksensaajana ei ole tuloverolain 48 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu sukulainen, joten luovutukseen ei sovelleta lainkohdan verovapaussäännöstä.” **Luovutusvoittoon ei siis sovelleta verovapaan luovutusvoiton säännöstä luopujan verotuksessa.** Joissakin tilanteissa luovutuksesta kuitenkin voidaan verottaa **peiteltyä osinkona.** Omien osakkeiden kaupasta saatu korvaus verotetaan pääsääntöisesti luovutusvoittona. Siitä poiketen osakkeiden luovutuksesta voi syntyä osakkeenomistajalle peiteltyä osinkoa, jos on ilmeistä, että varojen jakaminen on tapahtunut osingosta menevän veron välttämiseksi tai jos yhtiö maksaa osakkeista ylihintaa. (Immonen & Lindgren 2006, 182–183; Verohallitus 2004, 25.)

Oikeuskäytännössä vakiintuneen tulkinnan perusteella osa lunastustilanteisiin liittyvistä sei-koista katsotaan raskauttaviksi ja osa lieventäviksi. Säännöstä ei ole yleensä sovellettu osakkeiden lunastuksiin, jotka liittyvät sukupolvenvaihdoksiin tai joissa vähemmistöosakas lunas-

tetaan yhtiöstä pois. Lunastuksen kohdistuminen tasapuolisesti kaikkiin osakkaisiin on taas katsottu peiteltyyn osingonjakoon viittaavaksi raskauttavaksi seikaksi. Lähtökohtaisesti peiteltyä osinkoa muodostuu, mikäli osakkeita hankitaan tai lunastetaan kaikilta osakkailta yhtä paljon. (Verohallitus 2004, 25.)

Omia osakkeita hankittaessa tai lunastettaessa ei verohallituksen (2004, 25) mukaan synny peiteltyä osinkoa, ”kun;

- yritystoiminnan jatkajan omistusosuus sukupolvenvaihdoksen kohteena olevassa yhtiössä kasvaa omien osakkeiden hankkimisen myötä merkittävästi,
- luopuva osakas menettää hankkimisen myötä enemmistöosakkuutensa, eikä jäljelle jäävää omistusosuutta ole pidettävä merkittävänä (enintään n. 20 %),
- käytetty hankintahinta on enintään osakkeiden käypä arvo ja
- sukupolvenvaihdoksen jälkeiset uudet osakkaat ovat kykeneviä hoitamaan yhtiötä aktiivisesti toimivina yrittäjinä, ja että nämä tosiasiallisesti myös käyttävät valtaansa yhtiössä.”

Verovelvollisen on omia osakkeita hankittaessa yleensä tarpeellista esittää toteuttamiskelpoinen suunnitelma sukupolvenvaihdoksen jälkitoimista. (Verohallitus 2004, 25.)

3.6.7 Omien osakkeiden hankkimisen verovaikutukset yhtiön verotuksessa

Omien osakkeiden hankkiminen on omistajavaihdos, jossa voidaan menettää tappioiden vähennysoikeus ja yhtiöveron hyvitys. Yhtiö ei ole tässä tapauksessa eri asemassa kuin ulkopuolinen osakkeiden ostaja. Tällaiseenkin omistajavaihdokseen voidaan kuitenkin saada veroviraston poikkeuslupa, jos siihen on liiketoiminnan jatkamisen kannalta erityisiä syitä. (Immonen & Lindgren. 2006, 199.)

Osakkeiden hankkimiseen käytetty kauppahinta on pienentänyt yhtiön omaa pääomaa ja nettovarallisuutta. Nettovarallisuuslaskelmassa yhtiön hankkimat ja sen hallussa olevat omat

osakkeet eivät ole ulkona olevia osakkeita ja niitä kohdellaan samalla tavalla kuin yhtiön itselleen lunastamia tai muilla tavoin saamia osakkeita. (Immonen & Lindgren 2006, 199.)

Vaikka omien osakkeiden luovuttaminen on osakeyhtiölain mukaan osakeantitapahtuma, verotuksessa osakkeiden myyntivoitto on kuitenkin yhtiölle veronalaista tuloa ja myyntitappio on vähennyskelpoista menoa luovutusvoitoista, jotka saadaan kolmen seuraavan vuoden kuluessa. (Immonen & Lindgren 2006, 199–200.)

3.6.8 Varainsiirtoverotus omia osakkeita hankittaessa

Omien osakkeiden hankkiminen yhtiölle on varainsiirtoveron alainen luovutus, ellei osakkeiden kauppaa tehdä pörssissä. Veron maksaa osakeyhtiö. Veron perusteena on osakkeiden käypä arvo luovutushetkellä. Yhtiön luovuttaessa hankkimiaan omia osakkeita, on kyse osakeantitapahtumasta. Tällöin se ei ole käsitteellisesti luovutus, eikä kuulu varainsiirtoverolain soveltamisalaan. (Immonen & Lindgren 2006, 200–201.)

3.6.9 Lahjaverotus omia osakkeita hankittaessa

Osakeyhtiölaissa ei ole säännelty tarkemmin siitä, millainen hinta osakkeista tulee saada. Se on ostajan ja myyjän välinen sopimuskysymys. Yhtiö ei kuitenkaan saa maksaa osakkeista käypää hintaa enemmän. Mikäli yhtiö maksaa osakkeista käypää hintaa pienemmän kauppahinnan, verotuksessa nousee pohdittavaksi kysymys lahjan verottamisesta. Lahjan verottaminen ei ole periaatteessa poissuljettu vaihtoehto silloin, kun yhtiö on harvaan omistettu eli ostajan puolesta ovat päättämässä myyjä ja häntä lähellä olevat henkilöt. Lahjoitustahto toteutuisi tällaisessa kaupassa. (Immonen & Lindgren 2006, 201.)

Jos osakkeita samanaikaisesti ostetaan yhtiölle ja jollekin muulle taholle, voidaan yhtiöltä vaadittava kauppahinta johtaa ulkopuolisen maksamasta hinnasta. Tällöin tulee lähteä pääsääntöisesti siitä, ettei yhtiö voi maksaa korkeampaa hintaa kuin ulkopuolinen ostaja, eikä myöskään alemmaa hintaa. Samalla kaupalla myytyjen osakkeiden hinta ei kokonaisuudessaan saisi ylittää myytävien osakkeiden yhteenlaskettua käypää arvoa. (Immonen & Lindgren 2006, 201.)

Yhtiölle ei kuitenkaan voida katsoa syntyvän lahjaa, vaan sen katsotaan syntyvän osakkaille, jotka saavat taloudellisen edun osakkeiden alihintaisuudesta. Tosiasiallisesti yhtiö ei saa varallisuuden lisäystä, mutta osakkeenomistajien keskinäinen suhteellinen varallisuustasapaino muuttuu. Lahjaa ei voida pitää yhteislahjana osakkeenomistajille, vaan edun määrä täytyy laskea jokaisen osakkeenomistajan osalta erikseen ja katsoa, millainen sukulaisrelaatio näillä osakkeenomistajilla on osakkeita yhtiölle myyvään osakkeenomistajaan. Mikäli edun määrä osakaskohtaisesti ylittää veronalaisen lahjan määrän, pannaan lahjavero maksuun osakkeenomistajan sukulaisrelaation mukaisen veroluokan mukaan. Lahjavero määrätään pitkälti samoilla perusteilla kuin perintövero. (Immonen & Lindgren. 2006, 201–202.)

4 KUOLINPESÄ OSAKKEENOMISTAJANA YRITYS OY:SSÄ

Tässä kappaleessa lasketaan Yritys Oy:n käypä arvo ja varallisuusveroarvo sekä pohditaan eri vaihtoehtojen veroseuraamuksia kuolinpesän osakkaiden kannalta.

4.1 Yritys Oy:n käyvän arvon määrittäminen perintöverotuksessa

Koska Yritys Oy:n osakkeiden vertailukauppoja ei ole käytettävissä, eikä osakkeiden käypää arvoa voida muutoin luotettavasti vahvistaa, täytyy sen substanssiarvo ja tuottoarvo laskea ja verrata niitä keskenään. Mikäli tuottoarvo on substanssiarvoa suurempi, määritetään käypä arvo verotuksessa tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvon mukaan jakamalla tuottoarvon ja substanssiarvon yhteenlaskettu määrä kahdella. Jos tuottoarvo ei ylitä substanssiarvoa, vahvistetaan käypä arvo substanssiarvon mukaan.

4.1.1 Substanssiarvon laskeminen

Yritys Oy:n omistaman maa-alueen käypä arvo on 41 105 euroa. Maa-alue on hankittu vuonna 2002 vapailta markkinoilta ja sen katsotaan olevan riittävän lähellä verovelvollisuuden alkamisajankohtaa, joten kauppahintaa voidaan pitää maa-alueen käypänä arvona. Yrityksen omistaman rakennuksen käypä arvo kiinteistövälittäjän kohteen markkinahinnasta esittämän arvion mukaan on 45 000 euroa. Koneiden ja kaluston taloudellisen pitoajan mukaan yhteenlaskettu käypä arvo on 179 100 euroa. Kahden puhelinosaakkeen käypä arvo on yhteensä 100 euroa. Saamisten välitilin päätöksen mukainen tasearvo on 1 125 euroa. Rahojen ja pankkisaamisten välitilin päätöksen mukainen tasearvo on 58 681 euroa. Vieraan pääoman arvo on välitilin päätöksen mukainen tasearvo 136 985 euroa. **Yrityksen varat ovat yhteensä 325 111 euroa ja velat 136 985 euroa.**

Yritys Oy:n osakkeiden substanssiarvo (varat – velat) on $325\,111 - 136\,985 = 188\,126$ euroa.

Perittävien osakkeiden (50 %) substanssiarvo on $188\,126 \text{ euroa} \times 50\% = 94\,063$ euroa.

Taulukko 2: Yritys Oy:n substanssiarvolaskelma

V a s t a a v a a	Käypä arvo	
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet	0	
1. Perustamismenot	-	Tasearvo
2. Tutkimusmenot	-	Tasearvo
3. Kehittämismenot	-	Tasearvo
4. Aineettomat oikeudet	-	Tasearvo
5. Liikearvo	-	Tasearvo
6. Muut pitkävaikutteiset menot	-	Tasearvo
7. Ennakkomaksut	-	Tasearvo
II Aineelliset hyödykkeet		
1. Maa- ja vesialueet	41 105	Käypä arvo
2. Rakennukset ja rakennelmat	45 000	Käypä arvo
3. Koneet ja kalusto	179 100	Käypä arvo
4. Muut aineelliset hyödykkeet	-	Tasearvo
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	-	Tasearvo
III Sijoitukset		
1. Osakkeet ja osuudet	100	Käypä arvo
2. Lainasaamiset	-	Tasearvo
3. Omat osakkeet ja osuudet	-	Ei arvoa
B VAIHTUVAT VASTAAVAT		Käypä arvo
I Vaihto-omaisuus		
1. Arvopaperit ym.	-	Käypä arvo
2. Muu vaihto-omaisuus	-	Tasearvo
II Saamiset	1 125	Tasearvo
III Rahoitusarvopaperit	0	Käypä arvo
IV Rahat ja pankkisaamiset	58 681	Tasearvo
Varat	325 111	
V a s t a t t a v a a		
A OMA PÄÄOMA	-	Ei arvosteta erikseen
B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	-	Ei arvosteta erikseen
C PAKOLLISET VARAUKSET	-	Ei arvosteta erikseen
D VIERAS PÄÄOMA	136 985	Tasearvo (-)
Velat	136 985	

4.1.2 Tuottoarvon laskeminen

Tilikauden 1.5.2002–30.4.2003 tulos oli 9 071 euroa. Kun siitä vähennetään satunnaisten erien lisäys 372 euroa, saadaan **oikaistuksi tulokseksi 8 699 euroa**. Tilikauden 1.5.2003–30.4.2004 tulos oli 29 090 euroa. Kun siihen lisätään satunnaisten erien vähennys 849 euroa, saadaan **oikaistuksi tulokseksi 29 939 euroa**. Tilikauden 1.5.2004–30.4.2005 tulos oli 22 001 euroa. Kun siitä vähennetään satunnaisten erien lisäys 157 euroa, saadaan **oikaistuksi tulokseksi 21 844 euroa**. Yritys on tehnyt vuosittain EVL:n mukaiset maksimipoistot rakennuksesta (7 %) ja kalustosta (25 %) ja sen omistajille on maksettu käypää palkkaa, joten tulosta ei niiden osalta tarvitse oikaista.

Yhtiön tuottoarvo

tilikausi	oikaistu voitto/tappio
1.5.2002–30.4.2003	8 699
1.5.2003–30.4.2004	29 939
1.5.2004–30.4.2005	<u>21 844</u>
yhteensä	60 482

keskiarvo $60\,482/3 = 20\,161$

Keskimääräinen vuosituotto päämitetaan eli diskontataan käyttämällä vakiintuneen verotuskäytännön mukaan 15 % pääomitus- eli diskonttaus korkokantaa.

Tuottoarvo jaetaan pääomitus korkokannalla

$20\,161 : 0,15 = 134\,404$ euroa

Perittävien osakkeiden (50 %) tuottoarvo on $134\,404$ euroa \times 50 % = **67 202 euroa**.

4.1.3 Käypä arvo perintöverotuksessa

Perittävien Yritys Oy:n osakkeiden substanssiarvo on 94 063 euroa ja tuottoarvo on 67 202 euroa, joten perintöverotuksessa perittävien osakkeiden arvoksi määritetään substanssiarvon mukainen arvo **94 063 euroa**.

4.2 Varallisuusveroarvon laskeminen

Yritys Oy:n omistaman maa-alueen tasearvo on 41 105 euroa. Maa-alueen verotusarvo on 0 euroa, joten tasearvo on sen varallisuusverotusarvo. Rakennuksen tasearvo on 8 663 euroa, mutta sen verotusarvo on 29 888 euroa, joten verotusarvo katsotaan rakennuksen varallisuusverotusarvoksi. Koneiden ja kaluston tasearvo on 108 772 euroa. Kahden puhelinosaakkeen tasearvo on yhteensä 100 euroa, niiden molempien verotusarvo on 50 euroa, joten puhelinosaakkeiden varallisuusverotusarvo on 100 euroa. Saamisten tasearvo on 29 149 euroa. Rahojen ja pankkisaamisten tasearvo on 5 846 euroa. Vieraan pääoman tasearvo 120 144 euroa. **Varallisuusverotuksen mukaiset varat ovat yhteensä 214 860 euroa ja velat 120 144 euroa.**

Yritys Oy:n osakkeiden varallisuusverotusarvo (varat – velat) on $214\,860 - 120\,144 = 94\,716$ euroa.

Perittävien osakkeiden (50 %) varallisuusveroarvo on $94\,716 \text{ euroa} \times 50 \% = 47\,358$ euroa.

Taulukko 3: Yritys Oy:n varallisuusveroarvolaskelma

V a s t a a v a a	VVL:n mukainen arvo	
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
1. Perustamismenot	-	Ei arvoa
2. Tutkimusmenot	-	Ei arvoa
3. Kehittämismenot	-	Ei arvoa
4. Aineettomat oikeudet	-	Tasearvo
5. Liikearvo	-	Tasearvo
6. Muut pitkävaikutteiset menot	-	Tasearvo, jos aktivoitava
7. Ennakkomaksut	-	Tasearvo
II Aineelliset hyödykkeet		
1. Maa- ja vesialueet	41 105	Tasearvo
2. Rakennukset ja rakennelmat	29 888	Verotusarvo
3. Koneet ja kalusto	108 772	Tasearvo
4. Muut aineelliset hyödykkeet	-	Tasearvo
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	-	Tasearvo
III Sijoitukset		
1. Osakkeet ja osuudet	100	Verotusarvo
2. Lainasaamiset	-	Tasearvo
3. Omat osakkeet ja osuudet	-	Ei arvoa
B VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
1. Arvopaperit ym.	-	Tasearvo
2. Muu vaihto-omaisuus	-	Tasearvo
II Saamiset	29 149	Tasearvo
III Rahoitusarvopaperit	0	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
IV Rahat ja pankkisaamiset	5 846	Tasearvo
Varat	214 860	
V a s t a t t a v a a		
A OMA PÄÄOMA	-	Ei arvosteta erikseen
B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	-	Ei arvosteta erikseen
C PAKOLLISET VARAUKSET	-	Ei arvosteta erikseen
D VIERAS PÄÄOMA	120 144	Tasearvo (-)
Velat	120 144	

4.3 Veron määrää koskevan sukupolvenvaihdoshuojennuksen laskeminen

Verovirasto voi jättää osan perintöverosta maksuunpanematta, koska jokainen perillinen on jättänyt huojentamista koskevan pyynnön verovirastolle ennen verotuspäätöksen tekemistä. Perintöveroa voidaan huojentaa yritysvarallisuuden eli Yritys Oy:n osakkeiden osalta. Jos perintö jaetaan jollakin tässä luvussa esitetyllä tavalla, yrityksen osaa koskeva edellytys vähintään 10 prosenttia yrityksen omistukseen oikeuttavista osakkeista täyttyy kaikkien perillisten osalta. Myös yritystoiminnan jatkamista koskeva huojennuksen edellytys täyttyy, koska kaikki perilliset toimivat Yritys Oy:n hallituksessa.

Perittävien osakkeiden käypä arvo on 94 063 euroa. Jos perintö jaetaan siten, että kaksi perillistä saa kumpikin 50 % perittävästä yritysvarallisuudesta, molempien osuus perittävästä osakkeista olisi 47 031,50 euroa. Perittävien osakkeiden varallisuusveroarvo on 47 358 euroa. Vertailuarvo on 18 943 euroa, kun arvostusperusteena on 40 prosenttia verovelvollisuutta edeltäneeltä vuodelta toimitetusta varallisuusveroarvosta. Molempien osuus vertailuarvosta olisi 9 471,50 euroa. Tästä voidaan laskea huojennus seuraavasti:

Erotus 1

perintövero 47 031,50 eurosta,	5 349 euroa	$(1445+(47031,50-17000)\times 13\%)$
<u>- perintövero 9 471,50 eurosta</u>	<u>692 euroa</u>	$(85+(9471,50-3400)\times 10\%)$
= erotus 1	4 657 euroa	

Erotus 2

Perintövero 47 031,50 eurosta,	5 349 euroa	$(1445+(47031,50-17000)\times 13\%)$
<u>-</u>	<u>850 euroa</u>	
= erotus 2	4 499 euroa	

Erotuksista pienempi vähennetään maksuunpantavasta verosta, jolloin maksuunpantavan veron määräksi saadaan:

perintövero 47 031,50 eurosta,	5 349 euroa	$(1445+(47031,50-17000)\times 13\%)$
<u>– erotuksista pienempi (erotus 2)</u>	<u>4 499 euroa</u>	
= maksuunpantava vero	<u>850 euroa</u>	

Perintö voitaisiin jakaa myös siten, että kukin perillinen saa 1/3 osan yritysvarallisuudesta. Tällöin jokaisen osuus perittävistä osakkeista olisi 31 354 euroa ja vertailuarvosta 6 314 euroa. Tästä voidaan laskea huojennus seuraavasti:

Erotus 1

perintövero 31 354 eurosta,	3 311 euroa	$(1445+(31354-17000)\times 13\%)$
<u>– perintövero 6 314 eurosta</u>	<u>376 euroa</u>	$(85+(6314-3400)\times 10\%)$
= erotus 1	2 935 euroa	

Erotus 2

Perintövero 31 354 eurosta	3 311 euroa	$(1445+(31354-17000)\times 13\%)$
<u>–</u>	<u>850 euroa</u>	
= erotus 2	2 461 euroa	

Erotuksista pienempi vähennetään maksuunpantavasta verosta, jolloin maksuunpantavan veron määräksi saadaan:

perintövero 31 354 eurosta	3 311 euroa	$(1445+(31354-17000)\times 13\%)$
<u>– erotuksista pienempi (erotus 2)</u>	<u>2 461 euroa</u>	
= maksuunpantava vero	<u>850 euroa</u>	

Perintö voitaisiin jakaa myös siten, että perinnönsaajat A ja B saisivat molemmat 30 prosenttia perittävistä osakkeista ja perinnönsaaja C saisi 40 % perittävistä osakkeista. Tällöin perinnönsaajien A ja B osuus perittävistä osakkeista olisi 28 219 euroa ja vertailuarvosta 5 683 euroa. Perinnönsaaja C:n osuus perittävistä osakkeista olisi 37 625 euroa ja vertailuarvosta 7 577 euroa. Tästä voidaan laskea huojennus seuraavasti:

Perinnönsaajat A ja B

Erotus 1

perintövero 28 219 eurosta	2 903 euroa	$(1445+(28219-17000)\times 13\%)$
<u>- perintövero 5 683 eurosta</u>	<u>313 euroa</u>	$(85+(5683-3400)\times 10\%)$
= erotus 1	2 590 euroa	

Erotus 2

Perintövero 28 219 eurosta	2 903 euroa	$(1445+(28219-17000)\times 13\%)$
-	850 euroa	
= erotus 2	2 053 euroa	

Erotuksista pienempi vähennetään maksuunpantavasta verosta, jolloin maksuunpantavan veron määräksi saadaan:

perintövero 28 219 eurosta	2 903 euroa	$(1445+(28219-17000)\times 13\%)$
<u>- erotuksista pienempi (erotus 2)</u>	<u>2 053 euroa</u>	
= maksuunpantava vero	<u>850 euroa</u>	

Perinnönsaajien A ja B maksuunpantavaksi veroksi tulisi 850 euroa.

Perinnönsaaja C

Erotus 1

perintövero 37 625 eurosta	4 126 euroa	$(1445+(37625-17000)\times 13\%)$
<u>– perintövero 7 577 eurosta</u>	<u>503 euroa</u>	$(85+(7577-3400)\times 10\%)$
= erotus 1	3 623 euroa	

Erotus 2

Perintövero 37 625 eurosta	4 126 euroa	$(1445+(37625-17000)\times 13\%)$
–	850 euroa	
= erotus 2	3 276 euroa	

Erotuksista pienempi vähennetään maksuunpantavasta verosta, jolloin maksuunpantavan veron määräksi saadaan:

perintövero 37 625 eurosta	4 126 euroa	$(1445+(37625-17000)\times 13\%)$
<u>– erotuksista pienempi (erotus 2)</u>	<u>3 276 euroa</u>	
= maksuunpantava vero	<u>850 euroa</u>	

Myös perinnönsaaja C:n maksuunpantavaksi perintöveroksi tulisi 850 euroa. Tämä jakotapa mahdollistaisi C:n verovapaan jatkoluovutuksen A:lle ja B:lle 5 vuoden kuluttua.

4.4 Veron maksuaikaa koskeva huojennus

Maksuaikaa koskevan huojennuksen edellytyksenä oli, että maksuunpannun perintöveron osuus koko verosta on vähintään 1700 euroa. Muut tämän huojennuksen edellytykset täyttyvät, kun verovelvollisten perintöön sisältyy osa yrityksestä ja he jatkavat yritystoimintaa perinnöksi saamallaan osakkeilla. Mutta koska perintöveron maksuunpantavaksi veroksi tulee alle 1 700 euroa, ensimmäinen edellytys ei täyty. Veron maksuaikaa koskevaa huojennusta ei voida soveltaa tässä tapauksessa, koska kaikkien edellytysten tulisi täyttyä.

4.5 Kuolinpesän jakamattomuus

Mikäli kuolinpesää ei jaeta miltään osin, katsotaan yritysvarallisuuden jakautuvan kaikille osakkaille heidän osuuksiaan vastaavasti. Tällöin leskelle katsottaisiin tasinkona kuuluvan 50 % jäämistöön kuuluvista Yritys Oy:n osakkeista ja perinnönsaajille heidän perintöosanaan 1/6 osa näistä osakkeista. Leski ei ole perintöverovelvollinen saamastaan tasingosta ja perinnönsaajien osalta ei voitaisi tällöin saada perintöveron sukupolvenvaihdoshuojennusta, koska saanto jäisi alle 10 %:in Yritys Oy:n kaikista osakkeista heidän osaltaan (1/6 osa perittävästä Yritys Oy:n osakkeista = 1/12 osa Yritys Oy:n osakkeista).

Mutta jos leski saa tasinkona muuta varallisuutta ja kuolinpesää ei perillisten osalta jaeta lainkaan tai perilliset saavat muusta varallisuudesta samansuuruiset perintöosat ja kuolinpesä jätetään jakamatta yritysvarallisuuden osalta. Tällöin jokaiselle perijälle aiheutuu veroseuraamukset yritysvarallisuuden osalta heidän perintöosuuksiaan vastaavasti. Perinnönsaajien katsotaan tällöin saavan 1/3 osan Yritys Oy:n osakkeista. Käytännössä jos kaikki perilliset ovat vaatineet huojennusta ja he yhdessä jatkavat yritystoimintaa jakamattomana kuolinpesänä, heidän perintöveronsa yritysvarallisuuden osalta lasketaan samalla tavalla kuin edellä kappaleessa 4.3 sukupolvenvaihdoshuojennuksen laskeminen. Kaikkien perillisten maksuunpantava perintövero yritysvarallisuuden osalta olisi tällöin 850 euroa.

Jakamatonta kuolinpesää verotetaan kuolinvuodelta sekä vainajan että kuolinpesän tulosta. Jos elinkeinotoimintaa jatketaan jakamattomana kuolinpesänä sen jälkeenkin, sitä verotetaan erillisenä verovelvollisena kolmelta kuolinvuotta seuraavalta vuodelta ja sen jälkeen siten, kuin se olisi avoin yhtiö.

4.6 Osakkeiden myynti ja lahjanluontoinen kauppa

Jos osakkeet myydään ennen kuin perintövero on maksuunpantu, osakkeiden käyväksi arvoksi muodostuu kauppahinta, mikäli kauppa on toteutunut vapailta markkinoilla ja perinnönsaajat ilmoittavat kaupasta ja kauppahinnasta verottajalle. Tällöin perintövero pannaan maksuun osakkeiden osalta kaupasta saadun käyvän hinnan mukaan.

Tästä esimerkkinä perilliset olisivat voineet myydä osakkeet esimerkiksi 30.6.2006 hinnalla 120 000 euroa. Tällöin osakkeiden perintöveroarvoksi olisi määrätty 120 000 euroa ja perit-

tävä varallisuus nousisi lasketun substanssiarvon ja myyntihinnan erotuksella. Perintövero määrättäisiin tällöin samalla tavalla, kuin tuo 120 000 euroa olisi saatu perinnöksi rahana.

Mikäli tuo sama esimerkkikauppa tehtäisiin sen jälkeen, kun perintöverot on maksuunpantu, saadaan myyntihinnasta vähentää osakkeiden perintöveroarvo, joka tässä tapauksessa on 94 063 euroa. Kauppahinta olisi siis ollut 120 000 euroa ja siitä saataisiin vähentää 94 063 euroa, jolloin luovutusvoitoksi muodostuisi 25 937 euroa. Luovutusvoitosta menisi tällöin veroa 7 262 euroa (28 %).

Mikäli osakkeet myytäisiin vapailla markkinoilla ennen perintöveron maksuunpanoa alle niiden käyvän arvonsa, niin oletettavasti kauppaa ei pidettäisi lahjanluontoisena, vaan myyntihinta olisi osakkeiden perintöveroarvo. Mutta jos kauppa tehtäisiin perintöveron maksuunpanon jälkeen alle käyvän arvon, voi alihintainen luovutus johtaa ostajan lahjaverotukseen.

Esimerkki: Oletetaan, että perinnöksi saadut osakkeet on jaettu siten, että kaikki perinnönsaajat saavat perinnöksi 1/3 osan Yritys Oy:n osakkeista. Jos perinnönsaaja A myisi perintönä saamansa osakkeet hintaan 25 000 euroa, tätä kauppaa ei pidettäisi lahjanluonteisena, eikä se johtaisi lahjaverotukseen ostajan osalta. Perinnönsaaja A:n perinnöksi saamien osakkeiden käypä arvo on 31 354 euroa ja 25 000 euroa on yli 75 % niiden käyvästä arvosta ($31\,354 \times 75\% = 23\,515,50$ euroa). Tämä ei johtaisi myöskään perinnönsaaja A:n luovutusvoittoverotukseen. Mutta jos perinnönsaaja B myisi vastaavasti perinnöksi saamansa osakkeet hintaan 20 000 euroa, tällöin luovutus on kaupan ja lahjan yhdistelmä. Tämä ei myöskään johtaisi perinnönsaaja B:n osalta luovutusvoittoverotukseen, mutta ostaja olisi tällöin lahjaverovelvollinen, kun hänen katsottaisiin saavan 11 354 euron arvoinen lahja perinnönsaaja B:ltä. Tässä työssä ei käsitellä asiaa ostajan näkökulmasta.

Jos perilliset aikovat myydä osakkeet ennen kuin viisi vuotta on kulunut perintöveron toimitamispäivästä, heidän ei kannata pyytää perintöverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennusta.

Esimerkiksi jos perinnönsaaja A olisi saanut perintöosanaan 1/3 osan Yritys Oy:n osakkeista, pyytänyt perintöverohuojennusta ja jatkanut yritystoimintaa perimillään osakkeilla. Hän olisi saanut sukupolvenvaihdoshuojennuksen perintöverotuksessa ja hän kuitenkin luovuttaisi, joko vastikkeettomasti tai vastikkeellisesti, perinnöksi saamansa osakkeet 15.8.2007. Tällöin hänen maksuunpanematta jätetty perintöveronsa 2 461 euroa pantaisiin maksuun 20 prosentilla korotettuna, jolloin hän maksaisi veronkorotusta 492 euroa. Uudestaan maksuunpantavaa perintöveroa olisi yhteensä 2 953 euroa. Tällaisesta jatkoluovutuksesta on teh-

tävä ilmoitus verovirastolle kolmen kuukauden kuluessa osakkeiden luovuttamisesta. Ilmoitusvelvollisuus on silloin, kun yli puolet osakkeista luovutetaan joko vastikkeellisesti tai vastikkeettomasti.

4.7 Omien osakkeiden hankinta

Yhtiö voisi hankkia osakkeet myös itselleen omien osakkeiden hankintana. Luovutus täytyy tehdä osakkeiden käyvällä hinnalla. Jos omien osakkeiden hankinta toteutuu perintöveron toimittamisen jälkeen, käypänä hintana pidetään osakkeiden perintöveroarvoa, jolloin luovutuksesta ei aiheudu luovutusvoittoa. Yrityksen omien osakkeiden hankintaa koskevat samat säännökset jatkoluovutuksesta, kuin osakkeiden myynnissä ulkopuoliselle. Jos tarkoitus on tehdä kauppa yhtiön kanssa osakkeista, ei perintöverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennusta kannata hakea.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä eri vaihtoehtoja kuolinpesän osakkailla on käytettävissä, kun he saavat perintönä osakeyhtiön osakkeita. Tilannetta rajattiin siten, että kuolinpesä omistaa 50 %:a osakeyhtiön osakkeista. Tutkimuksessa pyrittiin vastaamaan kysymykseen, millä tavalla perillisten verovaikutukset minimoitaisiin.

Tutkimusnäkökulmina työssä olivat omistajanvaihdos yhtiön kannalta, yhtiön omistajien kannalta, yrityksen verotus sekä omistajien verotus ja verohuojennusten käyttömahdollisuus eri tilanteissa. Työssä rajattiin pois leski kaikista vaihtoehtoista ja ostajaa käsiteltiin vain omien osakkeiden hankinnan osalta, kun ostajana on osakeyhtiö. Muissa kohdin ostajan verotusta ei käsitelty lainkaan. Empiriaosuudessa eri vaihtoehtoja pohdittiin lähinnä perillisten kannalta.

Ensimmäisessä teoriakappaleessa käytiin läpi yrityksen arvostamista perintöverotuksessa. Perintöverotuksessa yritykselle täytyy määritellä käypä arvo ja vertailuarvo. Molemmilla on oma käyttötarkoituksensa maksuunpantavan veron laskennassa. Peritty omaisuus arvostetaan aina käypään arvoonsa ja vertailuarvoa tarvitaan perintöveron sukupolvenvaihdoshuojennuksen laskennassa. Osakeyhtiön osakkeiden käypä arvo määritellään periaatteessa yhtiön osakkeiden vertailuluovutusten perusteella, kunhan luovutusta voidaan pitää vertailukelpoisena. Käytännössä kuitenkin usein on sellainen tilanne, että vertailukauppoja ei ole käytettävissä, eikä käypää arvoa voidaan sillä tavalla vahvistaa, joten käypä arvo määritetään substanssiarvon tai substanssiarvon ja tuottoarvon yhdistelmän mukaisesti. Vertailuarvo lasketaan uuden arvostuslain mukaan, mutta tästä ei ole vielä vakiintunutta verotuskäytäntöä, koska uutta arvostuslakia tarvitaan käytännössä tilanteissa, jotka tapahtuvat vuonna 2007 ja sen jälkeen. Uuden arvostuslain mukaisen varojen arvostamisen pitäisi kuitenkin vastata varallisuusverolain mukaista varojen arvostamista. Empirian case-tapauksessa käyväksi arvoksi saatiin yhtiön substanssiarvo ja vertailuarvo laskettiin siirtymäsäännöksen vuoksi varallisuusverolain mukaisesti.

Toisessa teoriakappaleessa tarkasteltiin kuolinpesän osakkaiden eri vaihtoehtoja. Käytännössä on käytettävissä kaksi eri vaihtoehtoa, joko yritystoiminnan jatkaminen tai osakkeiden myynti. Molemmat vaihtoehdot jakautuvat vielä kahteen eri vaihtoehtoiseen tapaan. Yritystoimintaa voidaan jatkaa joko siten, että toimintaa jatkavat perilliset saavat perintöosana osa-

keyhtiön osakkeita, tai siten että toimintaa jatketaan jakamattomana kuolinpesänä. Molemmissa tapauksissa perintöveroa voidaan huoventaa sekä maksunpanoa että maksuaikaa koskevalla huojennuksella. Case-tapauksessa maksuaikaa koskevaa huojennusta ei voitu soveltaa.

Osakkeet voidaan myydä ulkopuoliselle ostajalle tai osakeyhtiölle omien osakkeiden hankintana. Kuolinpesän osakkaat eivät voi saada luovutuksesta huojennusta silloin, kun he myyvät osakkeet, vaikka ostaja olisikin lahjaverolainsäädännön mukaan sellainen ostaja, jolle osakkeet voidaan verovapaasti luovuttaa. Osakkeet voidaan kuitenkin luovuttaa viiden vuoden päästä perintöveron toimittamisesta verovapaasti, kunhan huojennuksen muut edellytykset täyttyvät. Myyjälle verovapaasta sukupolvenvaihdoksesta ei ole kerrottu tässä opinnäytetyössä. Kuolinpesän tekemässä kaupassa ei ole järkeä, jos osakkeet myytäisiin jollekin kuolinpesän osakkaalle lahjanluonteisella kaupalla, koska osakkeet pitäisi ostaa yli 50 %:lla niiden käyvästä hinnasta ja silloin kuolinpesän omaisuus kasvaisi tällä summalla. Myyntihinnasta pitää maksaa normaali perintövero ilman mitään huojennuksia. Koska kuolinpesän verovaikutus halutaan minimoida, ei osakkeita kannata myydä kuolinpesän osakkaalle, siksi tässä työssä puhutaan mahdollisesta ulkopuolisesta ostajasta. Jos joku kuolinpesän osakas haluaa jatkaa yritystoimintaa perittävillä osakkeilla, kannattaa pyytää perintöverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennusta. Silloin verovaikutus on pienempi, kun lahjanluontoisen kaupan seurauksena. Mikäli osakkeet myydään osakeyhtiölle, tulee käyttää käypää hintaa, mikä voisi olla osakkeiden perintöveroarvo. Osakeyhtiön kannalta omien osakkeiden hankinnalla ei olisi yrityksen toiminnalle mitään merkitystä, koska se ei johtaisi mahdollisten vahvistettujen tappioiden menettämiseen, kunhan samana vuonna muita osakkeita ei myydä. Osakeyhtiön ei tarvitse luovuttaa omia osakkeita pois, ne kuitenkin voidaan luovuttaa edelleen, mitätöidä tai pitää yhtiön hallussa.

Tämän opinnäytetyön empiirinen osuus oli tapaustutkimus osakeyhtiöstä, josta empiriaosassa käytettiin nimeä Yritys Oy ja jonka osakkeista kuolinpesä omistaa 50 %. Kuolinpesän osakkaina ovat perinnönsaajat A, B ja C sekä leski. Tavoitteena oli löytää verotuksellisesti järkevä ratkaisu perillisten kannalta. Koska perillisten verovaikutus halutaan minimoida, minun mielestäni kannattaisi kuolinpesän osakkeet jakaa perintöosana kahdelle perilliselle, jotka jatkavat yritystoimintaa perittävillä osakkeilla. Jakamattoman kuolinpesän hallinnoinnissa voi aina tulla ongelmia, jolloin jättäisin sen vaihtoehdon kokonaan pois. Ja koska yksi kuolinpesän osakas asuu eri paikkakunnalla, hänen kannaltaan olisi varmaan helpointa saada perintöosanaan muuta omaisuutta, kun osakeyhtiön osakkeita. Tällöin muu omaisuus pitäisi mieles-

täni jakaa siten, että perintöverojen maksuunpanon jälkeen kaikilla perillisillä jäisi saman veron perittyä omaisuutta jäljelle.

Tämä opinnäytetyö antoi perillisille riittävän kuvan siitä, mitä he voivat tilanteessa tehdä. Toivon, että tästä opinnäytetyöstä olisi hyötyä myös muillekin henkilöille, joille voi tulla eteen tilanne, että pitää päättää siitä, mitä tehdä perinnöksi saaduille osakeyhtiön osakkeille, kun yrittäjä/osakkeenomistaja kuolee. Tästä opinnäytetyöstä löytyy eri vaihtoehdot kuolinpesän osakkaiden ja osakeyhtiön kannalta.

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni Suomessa on tulossa vaalit ja nyt puhutaan paljon sukupolvenvaihdoshuojennusten parantamisesta ainakin toisessa ja kolmannessa perintöluokassa. Tällöin myös muut perinnönsaajat kuin lähimmät perilliset voisivat jatkaa yritystoimintaa perittävillä osakkeilla entistä useammin, kun perittävistä osakkeista maksuunpantavan perintöveron määrä olisi kohtuullinen. Tällä hetkellä kolmanteen perintöluokkaan kuuluva perillinen maksaisi 200 000 euron arvoisista (verojen arvostuslain mukaan) osakkeista perintöveroa 28 905 euroa, mikäli hän jatkaisi yritystoimintaa perinnöksi saamallaan osakkeilla. Ensimmäiseen perintöluokkaan kuuluva maksaisi vastaavankokoisesta perinnöstä 9 635 euroa jatkaessaan perittävillä osakkeilla yritystoimintaa. Yritystoiminnan jatkuvuus on tärkeä asia, minkä vuoksi näiden huojennusten parantaminen on erittäin ajankohtainen ja tärkeä asia. Mikäli perintö- ja lahjaverotusta kevennettäisiin nykyisestä, ainakin normaalilla tavalla tehtävät sukupolvenvaihdot luulisi entisestään lisääntyvän.

LÄHTEET

- Andersson, Edward., Linnakangas, Esko. 2006. Tuloverotus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Immonen, Raimo. & Lindgren, Juha. 2006. Onnistunut sukupolvenvaihdos. Helsinki: Gummerus kirjapaino Oy.
- Immonen, Raimo. 2006. Yritysjärjestelyt. Helsinki: Gummerus kirjapaino Oy.
- Kiviranta, Esko. 2004. Perintö ja lahjaverolain uudistettu sukupolvenvaihdoshuojennus. Teoksessa Niskakangas, Heikki., Tikka, Kari S., Honkavaara, Tero., Helminen, Marjaana., Lundén, Anna., Laitinen, Mirjami., Rabinä, Timo., Leppiniemi, Jarmo., Kiviranta, Esko., Ranta-Lassila, Hannele., Mattila, PK., Raunio, Merja., Äimä, Kristiina. 2004. Verouudistus 2005. Juva: WSOY.
- Kukkonen, Matti. 2004. Pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Lakari, Torsti. 2005. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Helsinki: Edita Prima Oy
- Lipponen, Ulla. 2004. Perheyriityksen osakkeiden arvostus sukupolvenvaihdoksessa. Helsingin yliopisto. Julkaistu edilexin asiantuntijakirjoituksena.
<http://www.edilex.fi/lakikirjasto/2363.pdf>
- Manninen, Petri. 2001. Yritys vaihtaa omistajaa – sukupolvenvaihdos ja yrityskauppa käytännössä. Porvoo: WSOY.
- Nokka, Marko., Makkonen, Marika. 2005. Uusi arvostamislaki ja sen vaikutus yrittäjien verotukseen. Tax Bulletin 2/2005. PricewaterhouseCoopers.
- Oulun ja Kainuun veroviraston arvostamisohje. 2006. Oulun ja Kainuun verovirasto: Perintö- ja lahjaverotuksen arvostamisohjeet 1.1.2006 alkaen.
- Penttilä, Seppo. 2003. Yrityksen omistajan tuloverotus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Puronen, Pertti. 2005. Perintö- ja lahjaverotus. Helsinki: Gummerus kirjapaino Oy.
- SiiKarla, Pentti J. 2001. Onnistunut yrityskauppa ja sukupolvenvaihdos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Tomperi, Soile. 2005. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. Vantaa: WSOY.
- Verohallitus. 2004. Verohallituksen ohje 24.6.2004: Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa.

